

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

*Матеріали XI-ої Міжнародної науково-практичної
конференції (07 липня 2021 р., м.Дублін,
(Ірландія), дистанційно)*

2021 р.

Central European Education Institute (Братислава, Словаччина)

Міжнародний економічний інститут (Есеніце, Чехія)

Національний інститут економічних досліджень (Батумі, Грузія)

Батумський навчальний університет навігації (Батумі, Грузія)

Регіональна Академія Менеджменту (Казахстан)

Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Громадська організація «Асоціація науковців України» (Київ, Україна)

у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

*Матеріали XI-ої Міжнародної
науково-практичної конференції
(07 липня 2021 р., м. Дублін (Ірландія), дистанційно)*

2021 р.

Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
International Economic Institute s.r.o. (Jesenice, Czech Republic)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
*Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors
of Sciences in Public Administration" (Kyiv, Ukraine)*
*Public Organization Organization "Association of Scientists of
Ukraine" (Kyiv, Ukraine)*

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF MODERNIZATION OF SCIENCE: STATUS, PROBLEMS, DEVELOPMENT TRENDS

*Materials of the 11th International Scientific
and Practical Conference
July 7, 2021, Dublin (Ireland), remotely*

2021

*Схвалено до друку Президією Громадської наукової організації
«Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління»
(Рішення № 23/21 від 02.07.2021 р.).*

Редакційна колегія:

С.О. Романенко (голова) д-р держ. упр., проф., Заслужений юрист України,
І.В. Жукова (заступник голови) канд. н. держ. упр., доц., *О.М. Непомнящий*
(заступник голови) д-р держ. упр., проф., Заслужений будівельник України,
О.І. Дацій (заступник голови) д-р економ. н., проф., Заслужений працівник освіти
України, *В.Л. Федоренко* (заступник голови) д-р юр. н., проф., Заслужений юрист
України, *О.М. Макаренко* (заступник голови) д-р мед. н.

Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ; Дублін, 07 липня 2021 р. / за ред. С.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Дублін: ФОП КАНДИБА Т.П., 2021. 116 с.

У матеріалах XI-ої Міжнародної науково-практичної конференції висвітлені: проблемні аспекти комунікативної взаємодії громадянського суспільства та публічної влади; питання визначення основних аспектів з якісного поліпшення процесу надання адміністративних послуг у нашій країні; дослідження ефективності проведення семінарського заняття, що залежить від методичної тактики дій викладача; перспективні напрями формування та розвитку міжнародного гуманітарного права; особливості дослідження рівня та структури професійної захворюваності у працівників сучасного гірничо-металургійного комплексу тощо.

Матеріали будуть цікаві науковцям, громадсько-політичним діячам, студентам, а, також, усім, хто цікавиться розвитком української держави і світовим досвідом реалізації інноваційних процесів.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

© автори, 2021

© Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління», 2021

© Громадська організація «Асоціація науковців України», 2021

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. 10

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, САМОВРЯДУВАННЯ І ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

- Романенко Є.О., Непомнящий О.М.** 10
*У ВЕРХОВНІЙ РАДІ РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ
ЗАКОНОПРОЄКТ ЩОДО ЗМІНИ УПАКУВАННЯ
ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ*
- Артеменко А.І.** 16
*ДЕМОКРАТИЧНА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ*
- Гасвая О.В.** 18
*СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ІНСТИТУТІВ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВНОЇ
ПОЛІТИКИ ЩОДО ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ*
- Кохан О.В.** 22
*ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ
ВІДНОСИН В МЕЖАХ ПРИБЕРЕЖНИХ ЗАХИСНИХ
СМУГ*
- Кризина Н.П., Суханова Я.А.** 25
*МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВІДОМЧОЮ
МЕДИЦИНОЮ В УКРАЇНІ*
- Бал Мюджахіт** 30
ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ФРАНЦІЇ

Набока Л. В. 35
*УРАХУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ
ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ В УПРАВЛІННІ
ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ*

Петерман Т.В. 41
*ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ
БЕЗПЕКОЮ*

Потапенко А.Г. 44
*КАДРОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ
ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ: ВПЛИВ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ*

Ситюк А.А. 48
*ПРОГРАМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЖИТЛОВО-
КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ:
ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНИЙ АСПЕКТ*

Чень Сюй 52
*ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ*

СЕКЦІЯ 2. 56

МЕДИЦИНА

Гриценко Л.О. 56
*АНАЛІЗ ПОШИРЕНOSTІ ТА РІВНІВ
ГОСПІТАЛІЗАЦІЇ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ
УКРАЇНИ ПРИ АМБУЛАТОРНО ЧУТЛИВИХ
СТАНAX*

Крамарь І.С., Замай К.С., Гейко І.А. 60
*СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ЩОДО ВПЛИВУ КЕТАМІНУ
НА ПУХЛИННУ ПРОГРЕСІЮ*

Семенова Л.С., Клименко І.М. 66
*ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ
ПОКРАЩЕННЯ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
СТУДЕНТІВ -МЕДИКІВ*

СЕКЦІЯ 3. 70

МЕНЕДЖМЕНТ

Sedikova I.O., Sedikov D.V. 70
*INFORMATION SYSTEMS AS A KEY COMPONENT OF
THE DIGITAL ECONOMY*

СЕКЦІЯ 4. 74

ПРАВО

Babina V.O., Myrhorodska O.O. 74
*APPLICATION OF POLITICAL TECHNOLOGIES IN
BUILDING A DEMOCRATIC SOCIETY*

Животовська І.Ю. 78
*НАДЗВИЧАЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЯК ВІДПОВІДЬ
ДЕРЖАВ НА ПАНДЕМІЮ COVID-19*

Колпаков В. К. 82
*ФЕНОМЕНОЛОГИЯ ДОКТРИНЫ АДМИНИСТРАТИВНОГО
ПРАВА*

Новицький В.М. 87
*ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАСМНИЦІ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ, РОЗМІЩЕНОЇ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ*

Стоян А.В., Торжинська Г.В. 92
*ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ДОКАЗІВ
СУДДЕЮ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ*

СЕКЦІЯ 5. 97

**ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА, ОСВІТА,
ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОЛОГІЯ**

Ісакова Є.П. 97
*СТРУКТУРНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПРОГРАМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ
УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ
ШКОЛАХ СІНГАПУРУ*

Коваленко О.М. 102
*ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ
ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАД
КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ*

СЕКЦІЯ 6. 106

**РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА**

Присяжнюк А.Ю. 106
*ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ КЛАСТЕРІВ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА*

СЕКЦІЯ 7. 111

ТУРИЗМ

Безсмертнюк Т.П. 111
*СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ
ДЕРЖАВАМИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: НОРМАТИВНО-
ПРАВОВИЙ АСПЕКТ*

Шановні колеги!

Вітаю із виходом матеріалів XI-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку».

Сотні українських і зарубіжних представників вишів та наукових установ, громадськості та бізнесу із державно-управлінської, фінансової, суспільно-політичної, культурної сфер з великою увагою ставляться до матеріалів щомісячних міжнародних заходів реалізованих у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи».

Я, як постійний учасник конференції, щоразу із задоволенням відзначаю високий експертний рівень публікацій, актуальність тем, що піднімаються, гостроту дискусій і професіоналізм авторів.

Упевнений, що матеріали конференції і надалі будуть слугувати важливим інструментом при прийнятті серйозних і відповідальних рішень на благо розвитку науки та освіти в Україні та далеко за її межами!

Дякую за Вашу працю!

Професійних успіхів, більше цікавих зустрічей і яскравих матеріалів!

З повагою,

**Проректор з наукової роботи
Національного авіаційного
університету, доктор наук з
державного управління, професор,
Заслужений юрист України**

Є.О. Романенко

Шановні друзі та колеги!

Вітаю із виходом матеріалів XI-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Дублін, Ірландія).

Науково-популярними для багатьох учасників щомісячні заходи стали саме завдяки авторитетній та творчій редакційній колегії, грамотній видавничій політиці, вмінню бачити головне в тому, що відбувається, аналітично оцінювати ситуацію.

У матеріалах XI-ої Міжнародної науково-практичної конференції багато гідних публікацій, розширюється їх тематика. Однак, як би не змінювався «ландшафт» заходів ми завжди дотримуємося професійного та об'єктивного підходу до висвітлення актуальних наукових подій і важливих для української спільноти питань.

Бажаю успіхів і цікавих публікацій!

Щастя і здоров'я!

З повагою,

**Головний редактор,
кандидат наук з
державного управління,
доцент**

Ірина Жукова

СЕКЦІЯ 1.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, САМОВРЯДУВАННЯ І ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Романенко Є.О.

доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений юрист України, Президент,
*громадська наукова організація «Всеукраїнська
асамблея докторів наук державного управління»
м. Київ, Україна*

Непомнящий О.М.

доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений будівельник України,
професор кафедри публічного адміністрування,
*Міжрегіональна академія управління персоналом
м. Київ, Україна*

У ВЕРХОВНІЙ РАДІ ПРОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ЗАКОНОПРОЄКТ ЩОДО ЗМІНИ УПАКУВАННЯ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Наразі в Україні питання матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами частково врегульоване Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Проте, Закон містить лише одну статтю, яка стосується державної реєстрації матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами, і не враховує значної кількості вимог, що містить Європейське законодавство із зазначеного питання.[1]

Отже, на сьогодні відсутній закон, який би комплексно визначав правові та організаційні засади гарантування безпечності матеріалів і предметів, призначених для

безпосереднього або опосередкованого контакту з харчовими продуктами у процесі їх виробництва, обігу та використання. Відсутність такого закону унеможлиблює прийняття необхідних підзаконних актів для формування цілісної нормативно-правової бази із зазначеного питання, а також призводить до підвищення ризиків для життя та здоров'я споживачів харчових продуктів.

Відповідно до зобов'язань в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) вітчизняне законодавство потребує гармонізації із рядом актів ЄС, зокрема, стосовно заходів, які застосовуються щодо хімічних речовин, які мігрують з пакувальних матеріалів до харчових продуктів. Реалізація зазначених зобов'язань передбачена пунктом 20 розділу IV Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV “Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею” Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 228, а також пунктами 349 - 350 Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106.

Для вирішення цих питань 04.01.2021 у Верховній раді було зареєстровано проект Закону «Про матеріали і предмети, що контактують з харчовими продуктами» [2] Проект Закону розроблено з метою:

- 1) мінімізації ризиків завдання шкоди здоров'ю громадян від споживання харчових продуктів;

2) приведення законодавства України у відповідність до законодавства Європейського Союзу заходів, які застосовуються матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами;

3) з метою реалізації статті 64 Угоди про асоціацію.

Проектом Закону пропонується імплементувати у національне законодавство положення ряду актів ЄС, а саме:

1) Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 1935/2004 від 27 жовтня 2004 р. щодо матеріалів та виробів, що контактують з харчовими продуктами, яким скасовуються Директиви 80/590/ЄЕС та 89/109/ЄЕС;

2) Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 282/2008 від 17 березня 2008 р. щодо переробленої пластмаси та виробів, призначених для контакту з харчовими продуктами;

3) Регламенту Комісії (ЄС) 2023/2006 про належну виробничу практику матеріалів та виробів, призначених для контакту з продуктами харчування;

4) Регламент Комісії (ЄС) 450/2009 від 29 травня 2009 р. щодо активних та “інтелектуальних” матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами.

З метою приведення у відповідність із запропонованими положеннями проектом Закону пропонується внести зміни до:

1) Закону України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”;

2) Закону України “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів”;

3) Закону України “Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров’я та благополуччя тварин”.

Проект Закону спрямований на комплексне врегулювання вимог до безпечності матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами та спрямований на

забезпечення захисту здоров'я громадян та інтересів споживачів.

Зокрема, проект Закону передбачає:

1) застосування термінології, що міститься у відповідному законодавстві ЄС;

2) визначення повноважень органів виконавчої влади у сфері виробництва, обігу та використання матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

3) встановлення загальних вимог до матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами, включаючи активні та інтелектуальні матеріали та предмети;

4) встановлення спеціальних вимоги до окремих груп матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

5) запровадження вимог до перероблених пластикових матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

6) встановлення порядку державної реєстрації об'єктів, що використовуються у виробництві матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

7) особливості державної реєстрації процесів переробки пластику;

8) положення щодо внесення змін, зупинення дії та скасування рішення про державну реєстрацію об'єктів;

9) вимоги до маркування, декларування відповідності та вимоги до забезпечення простежуваності матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

10) положення, щодо належної виробничої практики (GMP) при виробництві матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

11) положення щодо державного контролю та відповідальності операторів ринку.

Приділено також значну увагу до правил використання друкарських чорнил:

1. Друкарські чорнила, які наносяться на сторону матеріалів і предметів, що не контактує з харчовим

продуктом, повинні бути розведені та/або нанесені таким чином, щоб речовини з поверхні, на яку нанесено друк, не переносились на сторону, що контактує з харчовим продуктом:

- 1) через підкладку;
- 2) внаслідок відмарювання зі стапеля або (друкарської) стрічки у концентрації, що порушує вимоги цього Закону.

2. Друковані матеріали і предмети повинні оброблятися та зберігатися у готовому та напівготовому станах таким чином, щоб речовини з поверхні, на яку нанесено друк, не переносились на сторону, що контактує з харчовим продуктом:

- 1) через підкладку;
- 2) внаслідок відмарювання зі стапеля або (друкарської) стрічки у концентрації, що порушує вимоги цього Закону.

3. Поверхня, на яку нанесено друк, не повинна безпосередньо контактувати з харчовим продуктом.

Положення проєкту Закону не стосуються предметів і матеріалів, що постачаються як антикваріат, захисних матеріалів або оболонок, зокрема, матеріалів, що покривають сирну кірку, м'ясні напівфабрикати або фрукти, які є частиною харчового продукту і можуть споживатись разом з ним, стаціонарного обладнання для централізованого або нецентралізованого водопостачання, а також нехарчову продукцію, організаційно-правові засади обігу якої визначені Законом України “Про загальну безпечність нехарчової продукції”.

Таким чином розроблення проєкту Закону України “Про матеріали і предмети, що контактують з харчовими продуктами” обумовлено необхідністю зниження ризиків негативного впливу на здоров'я споживачів внаслідок використання матеріалів і предметів, що безпосередньо або опосередковано контактують з харчовими продуктами, в рамках розвитку системи державного управління ризиками [3; 4]. Для

цього в ньому, зокрема, встановлюються: вимоги до матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами, порядок державної реєстрації речовин та процесів, які використовуються у виробництві таких матеріалів і предметів; особливості маркування, декларування відповідності та забезпечення вимогам простежуваності матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами; вимоги щодо належної виробничої практики тощо з урахуванням відповідних положень актів ЄС.

Список використаних джерел:

1. Романенко Є.О., Мотренко Т.В. Упаковку харчових продуктів в Україні приведуть до європейських стандартів // Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, Київ; Варшава, 07 лютого 2021 р. / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Варшава: ФОП КАНДИБА Т.П., 2021.- с.97-103

2. Проект Закону про матеріали і предмети, що контактують з харчовими продуктами: від 04.01.2021 №4568
Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70786

3. Непомнящий О.М. Медведчук О.В. Теоретичні аспекти формування та розвитку системи управління ризиками. *Ефективність державного управління*. 2017. №. 4 (53). С. 22-29.

4. Жукова І.В. Напрями удосконалення механізмів впливу громадянського суспільства на державне регулювання правоохоронної діяльності. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2020. № 6 (2020). – URL: <https://www.inter-nauka.com/ua/issues/administration2020/6/6905/>

Артеменко А.І.
старший викладач,
Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана
м. Київ, Україна

ДЕМОКРАТИЧНА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Наукове визначення поняття державного управління і права, їх принципів, методів застосування у процесі демократичної трансформації суспільства, формування якісно нової демократичної системи державного управління та самоуправління, тобто розроблення сучасної парадигми управління і права, може сприяти забезпеченню досягнення ефективного державного управління.

Будучи елементом механізму державного управління, право по відношенню до управляючої підсистеми є засобом і формою її організації, виконання управлінської діяльності, по відношенню до підсистеми, якою управляють, засобом організуючого впливу на свідомість та діяльність об'єктів, якими управляють. Саме тому право є не тільки формою, але і найважливішим засобом управлінського впливу [1].

Демократична сутність державного управління визначає суспільний устрій держав. Ще з античних часів демократія визначає цивілізованість суспільства. Демократія виникла з появою людини.

Державне управління – явище універсальне і притаманне різним країнам. Однак його розуміння є неоднаковим і значною мірою різниться між собою. На його зміст впливають історичний та політичний досвід народу певної країни, рівень його економічного і суспільно-політичного розвитку, національні традиції, ментальність та багато інших факторів [2].

Принцип саморегуляції визначає, що основним джерелом влади в демократичних країнах є народ, тому його

здатність до відновлення, саморозвитку займає важливе місце [3].

Отже, демократична сутність державного управління полягає в тому, що народ, який має історичний досвід, є основним джерелом влади і забезпечує регулювання суспільних процесів із врахуванням правових норм.

Список використаних джерел:

1. Грохольський В.Л. Визначення сутності державного управління та його відмежування від суміжних понять/Міжнародний науковий журнал "Інтернаука".№1 (1).2017.С.28-32.

2. Бобровська О.Ю. Державне та регіональне управління:навч.посіб.Дніпро:ДПДУНАДУ,2018.160с.

3. Зозуля В.І. Принципи демократичного врядування в умовах глобалізації/Інвестиції: практика та досвід. №18.2017.С.108-112.

Гасвая О.В.
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права,
заступник декана з наукової роботи
факультету Соціально-гуманітарних технологій,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Стрімке старіння населення у розвинених країнах світу зумовлює переосмислення ролі людей похилого віку в суспільстві. Виклики, пов'язані з впливом демографічних, економічних і соціальних факторів, вимагають забезпечення соціальної адаптації та реадaptaції осіб цієї вікової групи, їх суспільної інтеграції з метою збереження людського потенціалу. Ефективним способом підтримання суспільної активності осіб похилого віку, підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці і залучення цієї когорти у трудовий ресурс країни є освіта [1].

У цьому контексті важливо вивчити досвід успішних країн, зокрема США, де залучення осіб похилого віку до навчання стало одним із стратегічних напрямів державної політики і інститутів громадянського суспільства. Вивчення досвіду державної політики США щодо освіти людей похилого віку здійснюється для можливості його використання в Україні.

Середня тривалість життя людини, народженої на початку ХХ ст. становила 47 років, тоді як на початку ХХІ ст. – 77 років. Починаючи з 70-х років і до сьогодні, тривалість життя в країнах, з якісними громадським і соціальним піклуванням підвищилася ще на 15-20 років. І сьогодні людство має 20-25 років пост пенсійного життя, яке необхідно провести змістовно і корисно [2].

Процес демографічного старіння населення став незаперечним фактом суспільного життя розвинутих країн світу, який, згідно з усіма варіантами прогнозів демографічної ситуації у світі, буде відбуватися до 2300 року. У таких країнах, починаючи з 1960рр. сформувався новий соціально - демографічний прошарок - «молоді люди похилого віку» - «youngold»: «старші дорослі» у США, і «люди третього віку» в Європі, Австралії, Новій Зеландії. В інтерпретації британського соціолога П. Ласлетта, третій вік – це результат економічного і демографічного розвитку, успішної соціальної політики. Людей, які народжені в період 1946-по 1964 р. в США називають поколінням «бебібумерів». Ця когорта людей в розвинутих країнах характеризується найвищим рівнем матеріального і соціального забезпечення, освіти і здоров'я [3].

Таким чином, середину ХХ ст. можна вважати початком нової соціальної групи – «люди вільного часу», для якої необхідне ініціювання системи економічних, оздоровчих, культурних соціальних і психічних потреб.

Особливо чітко це можна відстежити на прикладі країни США, де соціальні акції цієї категорії людей поза пенсійного віку були започатковані рухом «Сиві Пантери» ще на початку 70рр. ХХ ст.

Доведено, що одним з головних факторів, які спонукають людину до навчальної діяльності у похилому віці, є її попередня освіта: чим вищий її рівень, тим більша ймовірність того, що людина буде брати участь у освітніх програмах для старших дорослих [4]. Освітні програми розглядаються старшими людьми, як можливість подальшої самореалізації особистості: люди у похилому віці намагаються задовольнити свій інтелектуальний потенціал та освітні інтереси, які не були реалізовані в молодості. Крім того, у пізньому віці люди найбільше шкодують, що або не здобули освіти, або ж приділяли їй недостатньо часу.

Іншим вагомим чинником розвитку освіти людей похилого віку стала, так звана «змішана схема життя»: робота

поєднується з освітою, і з дозвіллям, а пенсія може бути часом дозвілля, освіти і роботи.

Можна зауважити, що освіта молодих осіб в основному пов'язана з подальшою кар'єрою, компетенціями чи фахом, новими знаннями, а в похилому віці фокус уваги зміщується на особистісний інтерес, відповідно до сфери зацікавлення. Вимогою часу стало формування державної політики, яка б базувалася на нових підходах до старіння і пост-пенсійної фази життя.

Таким чином, пріоритет підготовки людей похилого віку до нових можливостей і нових професійних ролей в США був внесений на Урядовий рівень під назвою «Освіта для всіх», де була закріплена можливість надавати особам старше 65 років безоплатну освіту в коледжах, з перспективою зробити подібну програму і у вишах.

У період стрімкого технічного, технологічного та економічного розвитку країн сьогодні, зокрема в США, перепідготовка і навчання старших дорослих (людей похилого віку), стає важливим напрямком соціально-економічної політики в американському суспільстві. Гарним прикладом для досвіду України є можливість побачити, як на урядовому рівні враховуються тенденції політики США для людей «третього покоління». Приємно відзначити, що на самому високому рівні країни зрозуміло, що ціложиттєвий розвиток особистості вважається однією з головних умов економічного зростання будь-якої країни в майбутньому. Освіта людей похилого віку повинна стати важливим напрямком державної політики і інститутів громадянського суспільства в Україні.

Список використаних джерел:

1. Чаграк Н. І. Вплив демографічних і соціально-економічних факторів на розвиток освіти людей похилого віку у США / Н. І. Чаграк // Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Вісник Київського

національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогіка / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2016.-2016. Вип.2 (4).-С.77-83.

2. National Center for Health Statistics, Health, United States, 2012.- Hyattsville, MD, 2013. – 506 p.

3. Laslet P. A. Fresh Map of Life; The Emergence of the Third Age.- Cambridge, MA: Harvard University Press, 1991.

4. Snyder T., Hoffman C., Geddes C. Digest of Educational Statistics. – Washington, D.C.: US Department of Education, National Center for Educational Statistics, 1997.

Кохан О.В.
аспірантка,
Національний університет
“Чернігівська політехніка”
м. Чернігів, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В МЕЖАХ ПРИБЕРЕЖНИХ ЗАХИСНИХ СМУГ

Останнім часом сільське господарство в Україні зазнало негативного впливу внаслідок надмірних опадів дощу.

Однією з причин затоплення земель сільськогосподарського призначення є порушення використання природоохоронного режиму земель, а саме: використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, порушення регулювання водневого стоку та масовою вирубкою дерев, з метою розширення орної площі полів. Тобто, інтенсивне розорювання земель і вирощування на них просапних культур призводить до виникнення і розвитку ерозійних процесів. Деревина має певну ємність яка при нормальних дощових опадах може накопичуватись та стримувати значну кількість води, тим самим зберегти стан поверхневого шару ґрунту. Це все завдає значних збитків як державі так і населенню. Як наслідок – порушення екологічної рівноваги, забруднення водних сміттям, хімічними добривами, захащення берегів річок та їх обміління.

Відповідно до статті 1 Лісового Кодексу України визначено, що Ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцезростаюванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах [1].

Відповідно до статті 88 Водного Кодексу України

визначено, що з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності вздовж річок, морів і навколо озер, водосховищ та інших водойм в межах водоохоронних зон виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги [2].

Прибережні захисні смуги встановлюються по берегах річок та навколо водойм уздовж урізу води (у меженний період) шириною від 25 до 100 метрів. Якщо крутизна схилів перевищує три градуси, мінімальна ширина прибережної захисної смуги подвоюється. У межах існуючих населених пунктів прибережна захисна смуга встановлюється з урахуванням конкретних умов, що склалися.

Відповідно до статті 58 Земельного Кодексу України визначено, що Для створення сприятливого режиму водних об'єктів уздовж морів, навколо озер, водосховищ та інших водойм встановлюються водоохоронні зони, розміри яких визначаються за проектами землеустрою [3].

Але, як правило, ця норма не виконується, тому що фактично відсутні державне регулювання і контроль у сфері використання та охорони земель.

В Україні є нагальна потреба розробки і додержання особливих правил аграрних правовідносин, користування водними ресурсами та їх раціонального використання [4].

Має бути впроваджена програма державного фінансування заходів по встановленню водоохоронних зон, прибережних захисних смуг акваторії України. Заходи інформування населення та сільгоспвиробників з закликами не порушувати природоохоронний режим водних об'єктів, збереження природного багатства. Встановлена кримінальна відповідальність та забезпечено державний нагляд за використанням земель водного фонду.

Список використаних джерел:

1. Лісовий кодекс України: прийнятий Верхов. Радою України від 8.02.2006 р. № 3404- IV // Офіц. вісн. України.-2006.

2. Водний кодекс України: прийнятий Верхов. Радою України від 06.06.1995 р. №213/95 - ВР // Відом. Верхов. Ради України. - 1995.

3. Земельний кодекс України: прийнятий Верхов. Радою України від 25.10.2001р. № 132/94-ВР// Відом. Верхов. Ради України. - 2002.

4. Носік В. В. Правова політика у сфері земельних відносин в Україні // Актуальні проблеми екологічних, земельних та аграрних правовідносин: теоретично-методологічні й прикладні аспекти і матеріали «круглого столу» (м. Харків 5 груд. 2014 р. / за заг. ред. А. П. Гетьмана; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого.-Х., 2014.

Кризина Н.П.

доктор наук державного управління, професор,
професор кафедри управління охороною
здоров'я та публічного адміністрування,
Заслужений лікар України
*Національний університет охорони здоров'я
України імені П.Л. Шупика
м. Київ, Україна*

Суханова Я.А.

аспірантка кафедри регіонального
управління, місцевого самоврядування та
управління містом,
*Національна академія державного
управління при Президентіві України
м. Київ, Україна*

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВІДОМЧОЮ МЕДИЦИНОЮ В УКРАЇНІ

В Україні триває формування моделі державного солідарного медичного страхування, коли переважна більшість коштів для фінансування медицини надходитиме за рахунок податків на охорону здоров'я (держбюджет). При цьому фінансування надання медичних послуг регулюється єдиним державним страховиком і розпорядником коштів – Національною службою здоров'я України (НСЗУ), яка є структурою, що формує державну політику системи охорони здоров'я держави.

Держава фінансує надані медичні послуги в межах виконання зазначених державою пріоритетних програм охорони здоров'я. Реалізація державної політики системи охорони здоров'я відбувається за рахунок формування нормативно-правового, фінансово-економічного та

структурно-організаційного механізмів державного управління.

Фінансування медицини зростає з року в рік. За офіційними даними НСЗУ, фінансування системи охорони здоров'я у 2020 році становило 113 млрд грн [1], а у 2021 - бюджет охорони здоров'я становить 153 млрд грн.[2].

Проте невдоволення населення якістю, ефективністю та доступністю медичного обслуговування зростає, що є головною ознакою низької ефективності державного управління системою охорони здоров'я.

Однією з перепон просування медичної реформи в Україні стала структурна розпорошеність, невпорядкованість нормативно-правової бази та неврегульованість взаємовідносин у галузі відомчої медицини.

Згідно даних аналітичної записки Національного інституту стратегічних досліджень за 2012 рік визначено нераціональне використання бюджетних коштів, як основна причина невиконання і погіршення стану медицини у пілотних областях, де також відмічено розпорошеність та деформація структури медичних послуг [3].

Вже у 2018 році, дослідження Національного інституту стратегічних досліджень в аналітичній доповіді до щорічного послання Президентів України, зазначає неузгодженість поглядів на модель системи охорони здоров'я та відсутність чітко виважених підходів до зміни механізмів державного регулювання системи охорони здоров'я, що робить таку реформу відомчо-орієнтованою [4].

В роботі професора Лехан В.М., присвяченій аналізу реформ системи охорони здоров'я в Україні також вказано на фрагментарність реформ, пов'язану з політичним контекстом. Мимоволі формується уявлення про великі перешкоди реформуванню медицини в Україні завдяки неврегульованості діяльності відомчої медицини та її політичної заангажованості [5].

В Україні мережі закладів охорони здоров'я (або паралельні системи охорони здоров'я) мають як цивільні

органи державної влади так і державні структури сектору безпеки та оборони. Тож за приналежністю до таких структур ми маємо паралельні цивільні («Центр охорони здоров'я» Укрзалізниці, Національна академія медичних наук) та військові (Департамент охорони здоров'я та реабілітації МВС України, Управління охорони здоров'я Департаменту персоналу Адміністрації Держприкордонслужби, Військово-медичне управління СБУ, Командування медичних сил МО України) відомчі системи охорони здоров'я.

Слід відмітити, що в дослідженнях з питань формування та регулювання систем охорони здоров'я в країнах Європи та Сполучених Штатів Америки чітко зазначено розподіл загальнодержавної системи охорони здоров'я за територіальною ознакою. При цьому виділяється мережа лікувально-профілактичних закладів військових відомств, які надають послуги військовослужбовцям на підставі страхування. Мережі військових закладів частково обслуговують цивільних громадян на підставі страхування, за рахунок чого відбувається реімбурсація грошей до бюджету військових медичних закладів. Медичну допомогу надають штатні військові лікарі та наймані за контрактом цивільні лікарі [6].

Також досвід створення систем охорони здоров'я солідарного типу країн як Франція Англія та Німеччина свідчить про неоднорідність самої структури страхових компаній (будь то фонди чи лікарняні каси), що побудовані за галузевим чи фаховим принципом. Як бачимо, у цьому випадку простежується відомчий характер мережі страхових компаній, а не системи охорони здоров'я, що не обмежує доступ громадян будь якої категорії до медичних послуг а також сприяє конкуренції медичних закладів та страхових компаній, що впливає на підвищення якості медичного обслуговування.

На основі вище викладеного, ми пройшли до таких висновків, що: нормативно-правова база системи охорони здоров'я України не виокремлює поняття відомча медицина,

але містить положення що зумовлюють появу паралельних систем охорони здоров'я, що фінансуються з декількох витоків держбюджету; зберігається низка паралельних систем охорони цивільних та військових державних відомств; розвинена мережа приватних та державних страхових компаній та фондів при адекватних механізмах державного управління уніфікує витки фінансування медичних послуг, що унеможлиблює створення паралельних систем охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Звіт НСЗУ за 2019 рік С 8. URL https://nszu.gov.ua/storage/files/zvit-2019_1586443884.pdf?1619378644 (Дата звернення 25.04.2021р).

2. Висновки за результатами експертизи проекту Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік. URL https://gp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2020/26-1_2020/Vysn_26-1_2020.pdf (Дата звернення 25.04. 2021р).

3. Аналітична записка «Щодо поточного стану та подальших напрямів реформи фінансування та управління системи охорони здоров'я в Україні» ©Національний інститут стратегічних досліджень Київ 2012.

URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/717/> (дата звернення 24.05.2021).

4. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. С388-398. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-do-schorichnogo-poslannya-prezidenta> (дата звернення 24.05.2021).

5. Лехан В.М., Крячкова Л.В., Зяряський М.І. Аналіз реформ охорони здоров'я в Україні: від здобуття незалежності до сучасності ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», *ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ. 2018. № 4*

6. Головань В. Міжнародний досвід створення та функціонування військово-медичних сил (досвід Франції, Німеччини та США) Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України URL: [..http://euinfocenter.rada.gov.ua](http://euinfocenter.rada.gov.ua) (дата звернення 22.06.2021)

Бал Мюджахіт
аспірант кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна Академія управління персоналом
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ФРАНЦІЇ

Проблеми публічної безпеки, закордонний досвід формування публічної безпеки, інноваційних механізмів формування публічної безпеки аналізують правознавці, соціологи, психологи, економісти, політологи, фахівці з державного управління. Разом з тим, відсутні системні підходи до системного аналізу міжнародного досвіду забезпечення публічної безпеки, формування закономірностей розвитку публічної безпеки за кордоном.

Система правоохоронних органів зарубіжних країн поліція вважається основною структурою, яка забезпечує публічну безпеку і підтримання правопорядку.

У сучасній Франції основні напрямки діяльності поліції визначені в Кодексі внутрішньої безпеки. це:

- забезпечення громадської (публічної) безпеки та світу, належного виконання всіма суб'єктами законів, захист громадян і майна, а також громадського порядку;

- виявлення, реєстрація злочинів, збір доказів, пошук підозрюваних в скоєнні злочинів і їх спілників, арешт підозрюваних і конвоювання їх компетентним судовим органам (для судової поліції, що знаходиться під керівництвом, контролем і наглядом судової влади);

- інформування урядові органи про загрози, виявлення і прогнозування загроз, які можуть порушити громадський порядок або загрожувати інститутам фундаментальних інтересів Франції або її суверенітету [1].

У березні 1986 року у Франції був прийнятий кодекс етичної поведінки співробітників Національної поліції, але в січні 2014 року було вирішено включити зазначений кодекс до Кодексу внутрішньої безпеки. Мета такого законодавчого

рішення полягала в тому, щоб зміцнити зв'язок між різними силами, що забезпечують внутрішню безпеку, і населенням.

Кодекс внутрішньої безпеки вимагає суворого дотримання Декларації прав людини і громадянина, Конституції, міжнародних конвенцій і законів, ставить проблеми населення в центр уваги сил жандармерії і поліції.

Кодекс внутрішньої безпеки встановлює рамки дій поліції і жандармерії, їх завдання, а також їх функціональні зобов'язання. Співробітники, які не дотримуються норми кодексу, піддаються дисциплінарним санкціям, а також судових розглядів. Відповідно до вимог даного документа поліцейський зобов'язаний лояльно ставитися до державних установ, повинен бути чесним, неупередженим, зобов'язаний надавати допомогу всім, хто її потребує, як в службове, так і у вільний час.

Наступним структурним підрозділом, який забезпечує публічну безпеку у Франції, є муніципальна поліція. Такі поліцейські служби перебувають у віданні мера муніципалітету і фінансуються з муніципальних бюджетів.

У Франції муніципальна поліція реалізує поліцейські повноваження, які надані мерам муніципалітетів. Муніципальну поліцію складається з посадових осіб місцевих органів влади, які мають особливий статус, закріплений законом «Про муніципальної поліції» від 15 квітня 1999 року. Обсяг повноважень муніципальної поліції визначається мером, який несе відповідальність за дії поліції. В свою чергу, мер перебуває під адміністративним контролем представника департаменту.

На сьогоднішній день муніципальна поліція Франції прагне забезпечити позитивне ставлення населення до громадського порядку, якість життя жителів міста і створити атмосферу безпеки суспільства.

Таким чином, муніципальна поліція входить в число правоохоронних сил держави, є захисником державної влади.

Муніципальна поліція координує свої дії з іншими силами поліції і жандармерії.

Жандармерія є найстарішим правоохоронним інститутом Франції, формування і зміцнення якого відноситься до періоду середньовіччя.

Взаємини між Національною поліцією і Національною жандармерією постійно змінювалися. Так, в 2002 році почався процес зближення зазначених відомств, а в 2009 році Урядом Франції було прийнято рішення про перепідпорядкування Національної жандармерії, що відноситься до Міністерства оборони, Міністерству внутрішніх справ Національної поліції, яка працює в основному в містах. Міністерство внутрішніх справ наділене щодо жандармерії бюджетними і оперативними повноваженнями. Однак, незважаючи на це, жандармерія зберігає свій військовий статус, Міністерство оборони і раніше має право на здійснення початкової підготовки, необхідної для вступу в жандармерію і поліцію. Крім того, до компетенції Міністерства оборони відноситься проведення військових операцій із застосуванням спеціалізованих жандармських підрозділів.

Жандармерія виконує дві основні функції:

- забезпечення публічної безпеки;
- забезпечення судової діяльності [1].

Функція забезпечення публічної безпеки в основному здійснюється підрозділами мобільної жандармерії. Ці воєнізовані підрозділи спеціалізуються на підтримці порядку і запобігання злочинних діянь. По всій країні в складі мобільної жандармерії налічується 109 ескадронів, 17 підрозділів, оснащених бронетехнікою, щоденна роль яких полягає в підтримці громадського порядку і його відновленні, коли це необхідно (заворушення, демонстрації тощо) [2].

Мобільна жандармерія використовується також для охорони урядових будівель, державних установ, будинків іноземних посольств, з метою боротьби з нелегальною імміграцією. Мобільна жандармерія також захищає французькі посольства за кордоном [2].

Для підтримки необхідного професійного рівня

співробітники мобільної жандармерії зобов'язані проходити курс підвищення кваліфікації кожні два-три роки.

Однією з головних завдань жандармерії є загальна публічна безпека. Жандарми забезпечують безпеку людей і майна, беруть участь у проведенні оперативно-розшукових заходах, попереджають злочинність, сприяють населенню у працевлаштуванні [3].

Жандармерія є частиною системи територіального контролю, і її діяльність спрямована на забезпечення максимальної безпеки для всіх жителів.

Національна жандармерія присвячує майже 40% свого службового часу функціям судової поліції. В рамках зазначеної діяльності здійснюється розшук осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів, збір доказів, пошук і опитування свідків злочинів. Ці функції виконуються територіальними бригадами, а також спеціалізованими підрозділами, відомчими розвідувальними та судовими слідчими бригадами, центральними відділеннями та регіональними групами реагування [2].

Діяльність судової поліції жандармерії, а також розслідування у кримінальних справах проходять у Франції та за кордоном. На підставі Кримінально-процесуального кодексу і Кодексу військової юстиції жандарми також наділені повноваженнями військової поліції. Ця діяльність здійснюється під керівництвом і наглядом прокурора, а за межами Франції - за сприяння командування французької армії. В даному випадку мова йде про поліцейської діяльності, коли кримінальний злочин виявлено і скоєно французькими військовослужбовцями, членами їх сімей, цивільними особами, за яких вони несуть відповідальність, або якщо цей злочин було скоєно проти зазначених осіб [2].

Всі дії жандармерії, пов'язані з різними формами злочинності, координує Бригада по боротьбі зі злочинністю. Що стосується боротьби з тероризмом, який також є одним з об'єктів поліцейських розслідувань, проведених жандармерією, він координується Бюро антитерористичної

боротьби (BLAT). для виконання цих судових поліцейських місій жандармерія використовує судові методи.

Організація жандармерії здійснюється за територіальним принципом. система органів жандармерії включає 12 адміністративних районів, а також Корсику.

Кожен регіональний начальник жандармерії підпорядковується підрозділам жандармерії департаменту, мобільним підрозділам своєї зони командування, а також деяким спеціалізованим підрозділам. Республіканська гвардія також пов'язана з жандармерією регіону Іль-де-Франс [2-3].

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що публічна безпека у Франції забезпечується: Національною поліцією Франції, муніципальною поліцією та Національною жандармерією. Зазначені органи мають широко коло повноважень та відповідальності щодо забезпечення публічної безпеки у Франції. У вузькому змісті забезпечення публічної безпеки здійснюється підрозділами мобільної жандармерії.

Список використаних джерел:

1. Матвеев С. П. Организация полицейской деятельности: французский опыт. *Вестник ВИ МВД России*. 2018. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-politseyskoy-deyatelnosti-frantsuzskiy-opyt>.

2. Ланцова О. М. Задачи и организационная структура французской жандармерии. *Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России*. 2007. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/zadachi-i-organizatsionnaya-struktura-frantsuzskoy-zhandarmerii>.

3. Ситкина М. Н., Романькова С. А. Оценка деятельности органов внутренних дел (полиции): зарубежный опыт. *Научный вестник Омской академии МВД России*. 2019. №3 (74). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/otsenka-deyatelnosti-organov-vnutrennih-del-politsii-zarubezhnyy-opyt>.

Набока Л. В.

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри державного управління,
*Харківський регіональний інститут
державного управління
Національної академії державного управління при
Президентіві України
м. Харків, Україна*

УРАХУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Психологічний аспект управління персоналом в кожній організації ґрунтується у дослідженні, виявленні та врахуванні внутрішніх сил людської поведінки, які спонукають людей до високої активності та приводять у рух творчі потенціали. Це вимагає постійного узгодження управлінських впливів із психологічними закономірностями поведінки людей [1].

З психологічної точки зору управлінська діяльність спрямовується на особистість, робочу групу, трудовий колектив. Це передбачає дослідження і врахування у процесі розподілу та кооперації праці як компетентностей посадової особи так, і рівня сформованості рис її особистості, здатності виконувати професійну діяльність, працювати індивідуально і в команді, взаємодіяти, запобігати конфліктам, формувати сприятливий соціально-психологічний клімат тощо. Усі ці заходи мають здійснюватись і в процесі управління персоналом кожного органу публічної влади, а особливо тих владних інституцій, які перебувають у стадії становлення чи реорганізації.

У процесі децентралізації державної влади кількість завдань і обсяг виконуваних функцій посадовими особами місцевого самоврядування суттєво зростає, тому дедалі

актуальнішим стає дослідження психологічних особливостей їх діяльності. Визначення психоемоційного стану працівників і відстеження їхньої ефективності праці в кожній організації покладається на службу управління персоналом.

Як відомо, метою управління персоналом є забезпечення максимальної відповідності інтересів організації та працівників, пов'язаних із професійною діяльністю. Отже, органам місцевого самоврядування для досягнення цієї мети необхідно задовольняти як потреби у кваліфікованих кадрах, так і забезпечувати їх ефективне використання.

О. М. Криворучко і Т. О. Водолажська до сучасних завдань з управління персоналом відносять: розробку і реалізацію кадрової політики; розробку штатного розпису відповідно до стратегії організації; розробку професійно-кваліфікаційних вимог (професіограм, моделей посад тощо); забезпечення робочих місць фахівцями, підбір і відбір персоналу; регулювання руху персоналу; ділове оцінювання персоналу, соціально-психологічна діагностика, тестування; навчання персоналу; аналіз і координацію міжособистісних взаємин, запобігання соціальним конфліктам, небажаним стресам; формування резерву персоналу, лізинг персоналу, прогнозування розвитку персоналу, планування ділової кар'єри, аналіз потреби в персоналі; управління зайнятістю; професійну адаптацію персоналу; регулювання трудових відносин, вимог психофізіології, етики, естетики, економіки праці [2].

Реалізація цих завдань потребує врахування психологічних особливостей діяльності як потенційних, так і чинних посадових осіб місцевого самоврядування. Наприклад, формувати вимоги до підбору, добору і відбору персоналу потрібно з урахуванням кадрової політики органу місцевого самоврядування, яку доцільно розробляти згідно зі стратегією розвитку територіальної громади і органу місцевого самоврядування. Саме зміст управлінської діяльності, чинні й потенційні функції й повноваження, які

покладаються і будуть покладатися на працівників відповідно до пріоритетів розвитку, мають визначати вимоги до компетенції посадових осіб місцевого самоврядування: обсягу їх знань, умінь, навичок, вимоги до психологічних властивостей та індивідуальних якостей. Тому на етапі добору, підбору і відбору персоналу під час конкурсу мають визначатися не тільки ділові та професійні якості майбутніх працівників органу місцевого самоврядування, а й такі їхні індивідуально-психологічні особливості, як: готовність здійснювати управлінську діяльність у публічній сфері, спрямованість особистості, мотивація, ціннісні установки, потреба в домаганнях, рівень емоційності, розвитку вольових якостей, стресостійкості тощо. При цьому варто враховувати, що у процесі безпосереднього виконання функцій і повноважень психоемоційний стан працівників може змінюватися і залежати від безлічі внутрішніх та зовнішніх факторів. Тому для організації ефективної роботи посадових осіб місцевого самоврядування виявлені якості потрібно відстежувати в динаміці, адже їх сформованість і розвиток можуть істотно впливати на професійну адаптацію і подальшу діяльність фахівців, а також враховувати при плануванні кар'єрного зростання.

На жаль, у роботі значної частини чинних органів місцевого самоврядування України перевага віддається врахуванню лише соціально-демографічних показників та ділових і професійних якостей працівників. Однак, у процесі реформування кадрової політики в державі та підходів до організації діяльності служб управління персоналом в органах публічної влади стають важливими дослідження й інших показників, які забезпечують ефективну професійну діяльність.

Як відомо, методи і системи стимулювання, мотиваційні механізми, які використовують служби управління персоналом, в органах влади мають дуже важливе значення. Адже вони здатні підвищувати зацікавленість і задоволеність працею посадових осіб місцевого самоврядування, сприяють

розвитку самоповаги і стимулюють до самореалізації особистості. Тому виявлення чинників, які мотивують особистість кожного працівника, дозволяє формувати ефективні індивідуальні програми професійного розвитку персоналу, забезпечувати просування по службі найбільш талановитих і здібних.

Також важливим напрямом в управлінні персоналом стає попередження запобіганню небажаним проявам поведінки – стресам, вигоранню, конфліктам тощо. Для цього вкрай потрібно проводити дослідження психоемоційного стану працівників, дбати про гігієну праці, створення відповідних організаційних умов, умов для саморозвитку і професійного вдосконалення, обґрунтованого прийняття ефективних управлінських рішень. Адже саме психологічна готовність і здатність до прийняття управлінських рішень в органах місцевого самоврядування, їх якість часто є основою оцінки професійної діяльності посадових осіб. Тому те, як і які управлінські рішення приймаються в органах місцевого самоврядування, хто залучається до процесу їх підготовки, прийняття та реалізації, значно впливає на психоемоційний стан як керівників, так і фахівців. У зв'язку з цим, варто звернути увагу, що в органах місцевого самоврядування управлінські рішення приймаються як колегіально (радою), так і індивідуально (головою ради, керівником виконавчого органу ради чи фахівцем у процесі надання адміністративної послуги в межах чітко визначених законодавством компетенції, повноважень, затвердженої технології роботи тощо), при цьому до процесу їх підготовки може долучатися громадськість. Саме збільшення кількості учасників процесу ухвалення рішень призводить до збільшення навантаження на працівників органів місцевого самоврядування, зумовленого необхідністю врахування та узгодження різних інтересів і потреб, визначення найбільш придатної альтернативи, яка задовольнятиме більшість зацікавлених сторін.

Внаслідок цього діяльність посадових осіб місцевого самоврядування супроводжується постійним організаційним,

інтелектуальним й емоційним напруженням, що призводить до випадків нервових і психічних розладів чи зривів, своєчасне виявлення і профілактика яких можлива тільки в умовах постійного психодіагностичного супроводу, з'ясування психотравмуючих факторів, адаптації до мінливих умов зовнішнього і внутрішнього середовища.

Тому в сучасних умовах постає необхідність вирішення проблеми збереження психологічного здоров'я посадових осіб місцевого самоврядування шляхом приділення уваги питанням прийому і професійної адаптації нових психологічно готових і витривалих працівників та збереження психологічного здоров'я чинним фахівцям у процесі виконання ними управлінських функцій. Адже саме виконання непередбачених посадою робіт, неможливість реалізації повноважень через відсутність законодавчо визначених механізмів їх практичного втілення чи брак ресурсів, перерозподіл роботи і збільшення навантаження працівників, часта зміна керівництва, їх стилів управління призводять до перевантажень, тривалої емоційної перенапруги, зниження стресостійкості, зростання кількості соматичних захворювань тощо.

Для їх подолання доцільно запроваджувати програми профілактики стресу на робочому місці, підвищувати соціальний захист посадових осіб місцевого самоврядування, здійснювати стратегічне управління змінами, запровадити періодичне структурно-функціональне обстеження діяльності органів місцевого самоврядування, інформувати про симптоми виникнення психоемоційного та професійного вигорання [3]. Це дозволить підвищити ефективність діяльності кожного публічного службовця та сприятиме запровадженню і реалізації концепції «управління людськими ресурсами», за якої праця принositиме задоволення, кожен працівник прагнутиме до самостійності, творчості, відповідальності, а в органах влади створюватимуться умови для ефективної і якісної праці, формування корпоративної культури і реалізації потенціалу

працівників.

Список використаних джерел:

1. Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія: консп. лекц. для студентів спеціальності 8.14010101 «Готельна і ресторанна справа». Харків : ХНУМГ, 2013. 132 с.

2. Криворучко О. М., Водолажська Т. О. Управління персоналом підприємства: навч. посіб. Харків : ХНАДУ, 2016. 200 с.

3. Набока Л. В., Євдокимов В. О. Психологічне здоров'я як умова ефективної діяльності публічного службовця. Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє : зб. тез XXI Міжнар. наук. конгресу. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2020. 544 с.

Петерман Т.В.
слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я та
публічного адміністрування,
*Національний університет охорони
здоров'я України імені П.Л.Шурика
м. Київ, Україна*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Державне управління економічною безпекою відбувається на двох рівнях, а саме загальнодержавному та регіональному. Під економічною безпекою держави на загальнодержавному рівні розуміється комплекс економічних, геополітичних, екологічних, правових та інших умов, що забезпечують:

- передумови для виживання в умовах кризи і майбутнього розвитку; захист життєво важливих інтересів країни щодо її ресурсного потенціалу, збалансованості й динаміки розвитку та зростання;

- створення внутрішнього імунітету і зовнішньої захищеності від дестабілізуючих дій;

- конкурентоспроможність країни на світових ринках і стійкість її фінансового стану; гідні умови життя і сталий розвиток людини.

Під економічною безпекою регіону розуміється сукупність умов і факторів, що характеризують стан економіки, стабільність, стійкість і поступальність її розвитку, міру її незалежності та інтеграції з економікою країни в цілому, що дає можливість [1]:

- проводити власну економічну політику в рамках держави; адекватно реагувати на різкі геополітичні зміни в державі;

- здійснювати (чи, принаймні, розпочати) значні

економічні реформи, не чекаючи допомоги від держави при виникненні невідкладних соціально-небезпечних ситуацій на певній території, пов'язаних із локальними економічним лихом або економічними прорахунками (помилками) на рівні держави;

- на договірній основі надавати допомогу суміжним регіонам, де існуюча незбалансована економічна ситуація може негативно відобразитися на економічних інтересах певного регіону;

- стабільно підтримувати відповідність діючих на території економічних нормативів, загальноприйнятих у світовій практиці (або директивно затверджених для конкретного регіону на конкретний період часу), що дозволяє зберегти (чи відновити) гідний рівень життя населення.

Сучасний зміст поняття економічної безпеки держави слід трактувати як сукупність умов, за яких забезпечується захист національних економічних інтересів, можливість утримання параметрів економіки в межах нормативних значень, здатність економіки задовольняти у довгостроковому режимі потреби суспільства, генерувати інноваційні зрушення та реалізувати конкурентні переваги на світових ринках. Таким чином, огляд наукових джерел дає нам можливість стверджувати, що більшість науковців економічну безпеку розглядають як явище, яке перебуває у постійному русі. Історично і логічно проблема економічної безпеки пов'язана зі становленням і розвитком державності, усвідомленням нацією своїх економічних інтересів. Призначення її полягає у наданні можливості для вирішення завдань суспільства, ефективного, динамічного розвитку, запровадження та проведення незалежної економічної політики. Інакше кажучи, основними її властивостями є забезпечення стабільності, невпинного розвитку та зростання рівня економіки як на державному, так і на міжнародному рівнях [2].

Постійне відтворення зі збереженням ознак повноцінного суб'єкта в критичних умовах, життєздатність

визначають економічну безпеку також як систему факторів зростання економіки. Аналіз вітчизняних і зарубіжних досліджень підтверджує актуальність забезпечення економічної безпеки та дає змогу на цій основі запропонувати власне визначення “економічної безпеки” як системи ефективного використання наявних ресурсів та можливостей ринку, яка включає в себе комплекс заходів і методів захисту від можливого суб’єктивного та об’єктивного впливу загроз для сталого й прогресивного розвитку держави, підприємств у поточному і довгостроковому періоді. Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що розглядаючи поняття економічної безпеки фрагментарно, можливо забезпечити рівноважний стан та життєздатність окремих складників економічної системи. Однак відсутність комплексного підходу до розгляду цієї категорії та механізмів її забезпечення обмежує можливості виявлення, оцінювання та контролю економічних явищ і процесів взагалі, наслідком чого виступає збільшення дисбалансу та виникнення недооцінених загроз і небезпек, які зумовлюють наростання хаосу системи чи призводять до катастрофічних наслідків. Виникає потреба в удосконаленні методичного забезпечення, узагальненні наявних підходів до поняття “економічна безпека”.

Список використаних джерел:

1. Гбур З. В. Теоретичні основи державного управління економічною безпекою / З. В. Гбур // Західноукр. наук. вісн.: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. “Актуальні проблеми державного управління” (м. Івано-Франківськ, 5 листоп. 2014 р.). – Івано-Франківськ : ГО “ЗУНТ”, 2014. – Вип. 7. – С. 4–5.54

2. Гбур З. В. Теоретичні основи економічної безпеки та її становлення в Україні / З. В. Гбур // Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об’єднаних територіальних громад : матеріали I Міжнар. наук.-метод. конф. (Рівне, 19–20 жовт. 2017 р.). – Рівне : Волин. береги, 2017. – С. 95–97.

Потапенко А.Г.

слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я та
публічного адміністрування,
*Національний університет охорони
здоров'я України імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

КАДРОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ: ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тематику державного управління, дипломатичної служби та її кадрової політики досліджує значна кількість науковців. Зокрема, наукові праці А. О. Гончарова, Б. І. Гуменюк, В. С. Загорський, М. І. Карпа, Н. І. Пахомова, О. В. Щерба, О. С. Чмельова, С. О. Телешун, Ю. В. Ковбасюк, Ю. В. Чуйко Палагусинець Р.В. присвячені аналізу деяких аспектів становлення кадрової політики сучасної дипломатичної служби України в рамках глобалізаційних процесів, які вплинули на розвиток та становлення державної служби та її зовнішньополітичну діяльність. Значну роботу з аналітичної оцінки дипломатичної служби здійснюють експерти Міністерства закордонних справ України.

На загальнодержавному рівні кадровий процес в системі дипломатичної служби включає: розробку стратегічної концепції державної кадрової політики, формування поточних шляхів і механізмів кадрового забезпечення, створення цільових кадрових програм, виконання встановлених планів роботи з кадрами і кадрових програм, та імплементація основних кадрових програм [1, с. 189]. Тому сучасні наукові доробки та практичні напрацювання в основному скеровані на кадрові процеси на рівні діяльності окремих органів державного управління в системі дипломатичної служби які безумовно у більшості випадків похідні від загальнодержавних. У кожному із зазначених

напрямів для імплементації кадрової політики проводять наступні заходи, які визначають головні кадрові процеси:

- відповідну розробку стратегічної концепції державної кадрової політики;
- формування необхідних механізмів задля кадрового забезпечення;
- створення та імплементація цільових кадрових програм;
- виконання визначених планів роботи з кадрами та кадрових програм;
- втілення основних кадрових програм;
- формування відповідної стратегії підбору кадрів задля заміщення вакантних посад;
- визначення поточних процесів розстановки кадрів;
- формування поточної процедури прийому та звільнення персоналу;
- проведення підготовки, перепідготовки та можливість підвищення кваліфікації та компетентності персоналу;
- створення та реалізація відповідних стандартів кваліфікації працівників;
- проведення ідентифікації кадрового складу за якісними та особистими показниками;
- проведення контролю результатів праці дипломатичного працівника;
- формування мотивуючих та стимулюючих засобів, задля ефективної діяльності працівника;
- розробка підходів управління з врахуванням індивідуальних якостей працівників;
- комплектування та ефективно застосування кадрового резерву;
- проведення заходів задля підвищення престижності роботи в дипломатичних органах;

- формування чіткого розподілу функцій, завдань та відповідальності за їх здійсненням;
- проведення заходів задля запобігання корупційних дій.

Зазначені кадрові процеси є основними об'єктами управління та вимагають необхідного інструментарію задля прийняття відповідних кадрових рішень, та застосування спеціальних методів для здійснення кадрової політики. Трактуювання поняття «методу управління кадровими процесами» визначається як систематизований спосіб владного впливу на процес розвитку кадрових процесів, функціонування кадрових служб, конкретних посадових осіб, діяльність яких призводить до вирішення поставлених кадрових питань, ефективного використання кадрового потенціалу, підвищення ефективності кадрового забезпечення дипломатичної служби.

Методи кадрових процесів націлені на практичну імплементацію кадрових рішень, які провадять управлінський вплив на об'єкти управління відповідно до цілей та завдань кадрової політики державної служби та політики органів дипломатичної служби. Даний вплив може здійснюватися як безпосередньо на кадрові процеси, так і опосередковано, мати короткострокову чи довгострокову дію. Основними методами управління кадровими процесами в органах дипломатичної служби вирізняються наступними основними функціями: стимулювання; контролю; активізації; стабілізації; регламентування; посилення мотивації персоналу; нормування; коректування кадрової політики; прогнозування кадрових процесів; проектування; кадрове моделювання тощо [2, с. 356-357].

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; 30 с.

2. Карпа М. І. Методи управління кадровими процесами у контексті становлення публічної служби в Україні. Ефективність державного управління. 2013. Вип. 37. С. 354-362. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2013_37_49 (дата звернення 05.09.2020).

Ситюк А.А.
державний експерт,
Директорат енергоефективності
Міністерства розвитку громад та
територій України
м. Київ, Україна

ПРОГРАМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЖИТЛОВО- КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ: ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНИЙ АСПЕКТ

Галузь житлово-комунального господарства характеризується низькою гнучкістю до реформування на основі принципів ринкової економіки. Тому за роки незалежності України проблема високого рівня зношеності основних фондів галузі та збитковості підприємств знаходила вирішення лише фрагментарно. За даними Міністерства розвитку громад та територій України в аварійному та ветхому стані знаходиться 46061 км (38,3 %) водопровідних мереж та 16101 км (40,9 %) каналізаційних мереж, біля 8580 км (44 %) теплових мереж. В житловому фонді, 70 % якого збудовано до 70-х років минулого століття налічується біля 7,2 млн. м² аварійного та ветхого.

З часів припинення фінансування загальнодержавної програми реформування та розвитку житлово-комунального господарства в 2014 році, стратегічні документи реформування житлово-комунального господарства, які б містили комплексні підходи та довгострокове бачення розвитку галузі на національному рівні відсутні. Загальні програмні документи розвитку держави місять положення, які більшою чи меншою мірою стосуються розвитку житлово-комунального господарства або окремих його складових. Однак, відповідальність за управління галуззю дедалі більше передавалася містам та об'єднаним територіальним громадам по мірі реалізації реформи децентралізації в Україні. Відповідно, і програмування

розвитку галузі поступово ставало пріоритетами місцевих органів самоврядування у співпраці з обласними, районними та місцевими державними адміністраціями. Набули поширення обласні програми підтримки розвитку житлово-комунального господарства, модернізації житлового фонду, програми підтримки енергоефективності та енергозбереження, які передбачають механізм співфінансування відповідних заходів з місцевими програмами, які затверджуються міськими радами.

В той же час, підхід до програмування, при якому заходи галузевої або регіональної програми не є складовою частиною відповідної державної програми, не є ефективним, оскільки не дозволяє досягти значного зниження рівня енергоемності валового внутрішнього продукту та оптимізації структури енергетичного балансу держави.

В результаті розвиток житлово-комунального господарства характеризується певними диспропорціями у розрізі територіального чинника. Крім того, з точки зору потреб інформації для формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства на національному рівні виникла проблема в своєчасності та якості відомостей щодо стану всіх складових комплексу житлово-комунального господарства, зокрема, будівельного фонду.

За різними оцінками експертів будівель бюджетних закладів в Україні налічується від 80 до 100 тис. одиниць. Наявних індивідуальних приватних забудов існує біля 6,5 млн [1]. Статистичні дані щодо кількості багатоквартирних житлових будинків з різних джерел є дуже різними від 190 тис. до 350 тис., що викликає різні дискусії в експертному середовищі. За таких обставин виникають складнощі в точній оцінці поточного технічного стану будівель, обсягах інвестицій, необхідних на їх приведення до хоча б до мінімальних вимог з енергоефективності. Ці аспекти є важливими з огляду на необхідність досягнення Україною національної цілі з енергоефективності, питома вага житлово-комунального господарства в якій є досить

високою.

ЖКГ України є найменш ефективним серед країн Європи. За даними звітів Секретаріату Енергетичного Співтовариства Україна має відносно розвинену регіональну інфраструктуру опалення, з понад 1600 регіональних теплових компаній, що здійснюють централізоване постачання тепла та гарячої води: 60% генерується в теплових котельнях та 40% на ТЕЦ. Поки що газ та вугілля становлять близько 90% від загальної кількості енергетичної суміші у цьому секторі. Україна має високий потенціал застосування когенерації та зростання ефективності централізованого опалення. Значна підтримка у вигляді програм від партнерів з розвитку для модернізації систем централізованого опалення знаходиться в стадії розробки. Проте, на разі за результатами 2020 року енергоефективність теплового сектору спрогресувала лише на 32% [2].

Серед позитивних аспектів розвитку житлово-комунального господарства протягом останніх років, варто зазначити модернізаційні проекти як для житла, так і для підприємств та інфраструктурних мереж галузі, що здійснювалися на умовах співфінансування. Часто в таких проектах брали участь міжнародні фінансово-кредитні інституції та партнери з розвитку, зокрема ЄІБ, ЄБРР, Світовий банк, GIZ, KfW, Nefco, USAID, «Угода мерів». І надалі Україна перебуває в полі підвищеної уваги зацікавлених в модернізації житлово-комунального господарства міжнародних партнерів. Започаткування такої співпраці зазвичай починається з вивчення потенційними партнерами поточної ситуації галузі, міри зацікавленості та інституційної спроможності міст до реалізації проектів модернізації житлово-комунального господарства.

Тому, як з позиції інтересів розроблення якісних модернізаційних програм, так і з позиції підсилення можливостей забезпечення потенційних інвесторів інформацією, виникає необхідність удосконалення організаційного механізму державного управління галуззю

шляхом створення Національної бази даних енергетичних та експлуатаційних характеристик будівель та Національної бази даних підприємств сфери житлово-комунального господарства України. Такі інформаційні бази можуть за заповненням містити оптимальний набір показників, що відповідатимуть на основні питання потенційних міжнародних та вітчизняних інвесторів, інтерактивні карти, інші зручні технічні опції. Крім того, такий підхід забезпечує відкритість та сприяє зростанню рівня інтересу та довіри до інвестування саме в об'єкти сектору житлово-комунального господарства, а для цілей програмування розвитку галузі на різних рівнях сприятиме цілісності управлінських підходів.

Список використаних джерел:

1. Система енергоефективності в Україні. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Мінрегіон, Київ, 2019. – 80с.
2. Офіційний сайт Енергетичного співтовариства. Звіти про імплементацію 2020 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.energy-community.org/implementation/IR2020.html>

Чень Сюй
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
Міжрегіональна академія управління персоналом,
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Проблематика захисту навколишнього середовища розкривалась у 60-х роках ХХ ст. у роботах радянських авторів, що пов'язано з прийняттям низки законодавчих документів про охорону природи по всій території тогочасного Радянського Союзу. У цей період набуло поширення визначення поняття «правова охорона природи» [1, с. 24-25].

У такому часовому проміжку з'явилась велика кількість науково-методичних напрацювань із даного напрямку. Так, О. Колбасовим у 1961 році було видано наукову роботу на тему «Охорона природи за радянським законодавством», в якій було проаналізовано нормативно-правову базу держави, яка пов'язана з захистом природного середовища та його правовим забезпеченням [2].

Також, у період середини ХХ століття набули поширення наукові статті, що розкривали питання захисту навколишнього середовища, правового забезпечення процесів кодифікації, систематизації законодавчої бази про охорону природи та інтеграційних особливостей її розвитку.

Так, М. Казанцев акцентує увагу на суттєвій диференціації законодавчих актів щодо регулювання правовідносин у сфері використання природних ресурсів держави. Цей етап розвитку правового забезпечення захисту довкілля характеризується чітким відокремленням лісового та водного законодавств, а, також, законодавства про надра. У цей же період, виокремлюється в окремий розділ природоохоронне законодавство, яке, на думку М. Казанцева,

має бути сформульовано в Кодексах охорони природи для кожної радянської республіки окремо. Така позиція автора стала суттєвим підґрунтям для виникнення нового наукового дискурсу щодо розроблення та затвердження в республіках колишнього Радянського Союзу окремих Екологічних кодексів [1, с. 27].

З наукової точки зору Г. Полянської, затвердження окремої законодавчої бази у кожній із союзних республік Радянського Союзу в середині ХХ століття стало передумовою для створення нової правової форми законодавства Радянського Союзу, яка б регулювало процеси захисту довкілля. Автором було сконцентровано увагу на необхідності збереження державою природних ресурсів та розвитку законодавчої бази про захист надр, лісів, водних ресурсів, атмосферного повітря тощо [3].

Наступний період розвитку (70-80-і роки ХХ століття) характеризувався поглибленим вивченням та розробкою ефективної системи захисту довкілля. У роботах того часу розкриваються особливості реалізації державної екологічної політики, здійснено поетапний аналіз витрат та вигод у процесі її вироблення, визначено особливості просторового *розподілу природних ресурсів* та ін.

На даному етапі розвитку було опубліковано велику кількість наукових робіт, що окреслювали саме політичні аспекти екологічної економіки та специфічні питання реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні. Вагоме значення у даному ракурсі має наукова робота В. Дж. Баумола та У. Е. Овеса під назвою «Теорія екологічної політики», в якій було розкрито низку теоретичних аспектів реалізації державної екологічної політики на теренах тогочасних Сполучених Штатів Америки [4, с. 10].

Наприкінці ХХ століття у процесах розвитку державної екологічної політики відбулись значні зміни: було видано низку наукових робіт із впровадження ряду реформ у даній сфері, які б сприяли формуванню нових підходів у даному напрямі та впровадженню технологічних заходів з метою

здійснення ефективного захисту навколишнього середовища [4, с. 14].

Розглядаючи сучасне наукове розуміння взаємовідносин між соціумом та навколишнім середовищем, можна зробити висновок, що, у даному контексті, людство вже давно існує у антропогенно зміненому середовищі, яке трансформовано під впливом людської діяльності [5, с. 27; 6].

Розглядаючи науковий доробок Н. Кобецької, можна сказати, що, на думку автора, вплив людини та суспільства в цілому на навколишнє середовище є цілеспрямованим та свідомим, суттєво відрізняється від впливу природи на людину, адже останній процес проходить стихійно та неконтрольовано. Те, що робить окремих індивідум, або група індивідів, з метою зміни, деградації, або знищення природних об'єктів, може призвести до загибелі усього населення землі. Тут необхідно акцентувати увагу на важливості усвідомлення людиною можливості виникнення таких негативних наслідків.

Можна погодитись із точкою зору Н. Золотарьової, яка вважає, що природа вважається планетарною екосистемою, яка сама поновлює власні ресурси, тобто, без людського втручання немає необхідності її охороняти.

Список використаних джерел:

1. Заржицький, О.С. Актуальні проблеми правового забезпечення екологічної політики України (теоретичні аспекти) [Текст]: моногр. / О.С. Заржицький. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 200 с.

2. Заржицький, О.С. ГЕНЕЗА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ с .2 <http://ir.nmu.org.ua/jspui/bitstream/123456789/147334/1/86-98.pdf>

3. Генеза нормативно-правового забезпечення екологічної політики України. <https://scicenter.online/pravo-ukrajini-ekologichne-scicenter/geneza-normativno-pravovogo-zabezpechennya-158126.html>

4. Ніколаєв К. Д. ДИПЛОМНА РОБОТА ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР» За освітньо-професійною програмою «Менеджмент в органах публічного управління» Тема: «Механізми реалізації державної екологічної політики в Україні» НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ Кафедра публічного управління та адміністрування Київ 2020, 95 с .

5. Сливка М.М. Взаємодія суб'єктів охорони навколишнього природного середовища (адміністративно-правовий аспект). – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2018, 214 с.

6. Державно-громадянська комунікація: шлях від кризи до взаємодії: монографія / [В. М. Козаков, О. В. Рашковська, В. А. Ребкало, Є. О. Романенко, І. В. Чаплай]. — Київ: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. — 288 с. — Бібліогр. : с. 267–287.

СЕКЦІЯ 2.

МЕДИЦИНА

Гриценко Л.О.

аспірант кафедри соціальної медицини, громадського
здоров'я та управління охороною здоров'я,
Дніпровський державний медичний університет
м. Дніпро, Україна

АНАЛІЗ ПОШИРЕНOSTІ ТА РІВНІВ ГОСПІТАЛІЗАЦІЇ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ПРИ АМБУЛАТОРНО ЧУТЛИВИХ СТАНАХ

Надмірне навантаження на всі сектори національних систем охорони здоров'я внаслідок ситуації з поширеністю COVID-19 продемонструвало нагальну необхідність збалансувати потреби та заходи оперативного реагування на загрозу для забезпеченням основних послуг галузі, особливо необхідність якісного та ефективного використання стаціонарних послуг, як найбільш витратних. Проте аспект якості медичного обслуговування у стаціонарних закладах невід'ємний від якості амбулаторних послуг на первинному та вторинному рівнях.

В останні роки в міжнародних медико - економічних дослідженнях окрім заходів, спрямованих на скорочення необгрунтованої госпіталізації та термінів перебування хворих у стаціонарі[1] пропонується [2] напрямок запобігання госпіталізації пацієнтів з амбулаторно чутливими станами (анг. Ambulatory care sensitive hospitalisations - ACSHs). Амбулаторно чутливі стани або захворювання, що піддаються амбулаторному лікуванню (ЗПАЛ; англ. Ambulatory care sensitive conditions – ACSC) [2] – це стани здоров'я, при яких можна уникнути госпіталізації шляхом своєчасного та ефективного надання медичної

допомоги в амбулаторних умовах, перш за все на первинному рівні. Наразі концепція ЗПАЛ у світі широко використовується як достовірний індикатор сильної первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД), що дозволяє збільшити обсяги потенційно запобіжних госпіталізацій для більш раціонального використання обмежених ресурсів системи охорони здоров'я.

Згідно методологічних рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я щодо оцінки ЗПАЛ [2], було проведене кроссекційне дослідження, що включало аналіз статистичної інформації[3] існуючих рівнів госпіталізації з 27 клінічних станів ЗПАЛ, визначення маркерних для популяції країни амбулаторно чутливих станів[4] та обсягу госпіталізацій при ЗПАЛ, яких можливо уникнути при підвищенні ефективності ПМСД. Аналізувалися наявні статистичні дані за 2017 рік, що доповнювалися результатами експертних оцінок та шляхом опитування ключових респондентів із залученням у якості інформаторів експертів та сімейних лікарів з достатнім рівнем обізнаності щодо даної проблеми[5]. Пріоритетний список ЗПАЛ включав пневмонію, гіпертонію, цукровий діабет, туберкульоз легенів, стенокардію, бронхіальну астму та вакцино-контрольовані хвороби.

Слід відмітити, що рівень госпіталізації в Україні протягом останніх 5 років (2014-2018) залишався стабільним на рівні 189,3 - 193,8 на 100 000 осіб. Понад 16% загальної кількості госпіталізацій зареєстровано для ЗПАЛ. Встановлено, що найбільший рівень госпіталізації при амбулаторно чутливих станах спостерігається переважно при найбільш розповсюджених захворюваннях – стенокардії (770,6 на 100 тис. нас.), гіпертонічній хворобі (486,2 на 100 тис. нас.), цукровому діабеті (432,6 на 100 тис. нас.), пневмоніях (342,9 на 100 тис. нас.), хронічних обструктивних захворюваннях легень – ХОЗЛ (245,6 на 100 тис. нас.), що співпадає зі списком найбільш значущих для дорослого населення України ЗПАЛ. Також визначено, що загальний

рівень потенційної запобіжності госпіталізації дорослого населення від ЗПАЛ, визначений для популяції, в Україні складає за оцінками лікарів – 28,2 %, за експертними оцінками – 32,9 %, що може дозволити зменшити загальний обсяг госпіталізації при амбулаторно-чутливих станах (у % від числа хворих із ЗПАЛ) з 8,2 % до 6,1 % (за оцінками ЛЗП) або до 5,7 % (за оцінками експертів). Найбільші популяційні показники обсягів ймовірного попередження госпіталізацій реєструються при найбільш значущих для дорослого населення України ЗПАЛ- артеріальній гіпертензії, пневмонії, стенокардії, ХОЗЛ та діабеті.

Загалом, результати дослідження щодо обсягів потенційно запобіжних госпіталізацій від ЗПАЛ (32,9 % за експертними оцінками) можуть розглядатися як потенціал для зміцнення первинної допомоги, зокрема при розробці заходів щодо попередження госпіталізації при амбулаторно чутливих станах в Україні, що сприятиме оптимізації використання ресурсів та подальшому зміцненню системи охорони здоров'я в цілому.

Список використаних джерел:

1. Zhao F, Doroshenko O, Lekhan VN, Kriachkova LV, Goroshko A. Assessment of appropriateness of hospitalisations in Ukraine: analytical framework, method and findings. *BMJ Open*. 2019;9(12):e030081. Published 2019 Dec 8. doi:10.1136/bmjopen-2019-030081.

2. Assessing health services delivery performance with hospitalizations for ambulatory care sensitive conditions. Working document. World Health Organization : Regional Office for Europe April 2016: 52 p

3. Центр медичної статистики МОЗ України (<http://medstat.gov.ua/ukr/statdan.html>)

4. Лехан В.М., Крячкова Л.В., Сердюк В.М., Пучкова Н.В., Борвинко Е.В., Гриценко Л.О., Заярський М.І. Оцінка важливості проблеми захворювань, що піддаються

амбулаторному лікуванню в Україні. *Україна. Здоров'я нації*. 2020. № 2 (59). С.7-17.

5. Lekhan V.N., Kriachkova L.V., Doroshenko O.O., Gritsenko L.O Estimates of potentially preventable hospitalizations in diseases ambulatory care subjected to in Ukraine. *Медичні перспективи -2020.-* т.XXV №4.С.189-198

Крамарь І.С.

лікар-інтерн онкохірургічного відділення,
Обласне територіальне медичне об'єднання м. Краматорськ
м. Краматорськ, Україна

Замай К.С.

студентка 5-го курсу,
Донецький національний медичний університет
м. Лиман, Україна

Гейко І.А.

асистент кафедри фармації та фармакології, к.мед.н.,
Донецький національний медичний університет
м. Лиман, Україна

СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ЩОДО ВПЛИВУ КЕТАМІНУ НА ПУХЛИННУ ПРОГРЕСІЮ

Актуальність: Пухлинні захворювання займають друге місце в структурі причин смертності населення в більшості розвинених країн світу. Вкрай напружена епідемічна ситуація спостерігається і в нашій країні. За уточненими даними Національного канцер-реєстру України (НКРУ), на 2019 рік грубий показник захворюваності на злоякісні новоутворення (ЗН) складав 388.2 випадків на 100 тис. населення, що на 0.9% більше ніж у 2018 році. Грубий показник смертності через ЗН складав 171.8 на 100 тис. населення і у порівнянні з 2018 роком, зменшився на 3%, насамперед, за рахунок зростання показника охоплення первинних хворих спеціальним лікуванням [1]. Наразі хворі на ЗН в Україні отримують лікування як за національними протоколами, так і за міжнародними рекомендаціями National Comprehensive Cancer Network (NCCN) та European Society for Medical Oncology (ESMO). Одним із основних компонентів комбінованого лікування ЗН - є хірургічна резекція уражених органів або тканин, що дозволяє досягти відповідної

радикалізації лікування. За останні роки накопичилася велика кількість клінічних та експериментальних даних щодо впливу анестезіологічних засобів на пухлинну прогресію, одні вказують на те, що вибір анестезіологічних засобів прямо впливає на пухлинну прогресію і загальну виживаність хворих онкологічного профілю [2, 3], інші – заперечують даний зв'язок [4].

Мета роботи: провести аналіз фахової літератури та наукових публікацій, в яких вивчався вплив кетаміну на стан імунної системи та пухлинну прогресію.

Матеріали та методи: для аналізу на платформах Medline та PubMed були відібрані наукові публікації, які були присвячені відповідній тематиці. Ключові слова: «anesthetic agent»; «cancer surgery»; «ketamin»; «anesthetic technique and oncologic surgery»; «anesthetic technique and immuno suppression»; «cancer recurrence».

Результати роботи: Циркуючі пухлинні клітини (ЦПК) є запорукою системної дисемінації захворювання. ЦПК виявляються в периферичній крові хворих на ЗН різної локалізації ще на етапі обстеження, що дозволяє вважати ЗН локальними проявами більшого системного процесу - ракової хвороби. На даний момент детально вивчаються коморбідні стани, які тим чи іншим чином можуть вплинути на пухлинну прогресію, перш за все - вплив методів лікування ЗН на процес прогресування захворювання. Насамперед слід зазначити, що хірургічне втручання у хворих на ЗН, на відміну від інших захворювань, з огляду на принципи абластики, зазвичай вимагає розширення об'єму оперативного втручання і видалення великого об'єму тканин. Така значна травматизація супроводжується збільшенням кількості ЦПК в післяопераційному періоді та більш вираженою системною відповіддю. Запалення, ішемічно-реперфузійне пошкодження, активація симпатичної вегетативної нервової і гіпоталамо-гіпофізарної систем мають широкий вплив на гематологічні, ендокринні та імунологічні показники організму. Загалом, індукований хірургічною

травмою стрес створює сприятливі умови для системної дисемінації пухлинних клітин за рахунок збільшення кількості ЦПК і впливу на їхню імунну виживаність [5, 6].

Але не менше питань викликають і анестезіологічні препарати. Як невід'ємна складова анестезіологічного забезпечення хірургічного втручання, вони мають мультимодальний вплив на імунну систему. Кетамін, який широко застосовується в анестезіологічній практиці, має прямий негативний вплив на продукцію прозапальних цитокінів (IL-2, IL-6, IL-8, TNF- α , IFN- γ), що призводить до зниження їх концентрації та порушення інтерферон-залежної активації Т-лімфоцитів. Таким чином, кетамін має прямий вплив на функцію природних кілерів (NK-клітин), що може призвести до порушень в системах імунного нагляду і протипухлинного захисту [2]. В роботі Rivka Melamedetal. (2003) на моделі тварин досліджували вплив анестезії кетаміном (80 мг/кг) з діазепамом (12 мг/кг) на функцію NK-клітин щурів. Було встановлено, що застосування кетаміну з діазепамом призводило до зниження базової активності NK-клітин у неоперованих тварин на 29.25% ($p=0,0049$). Другий етап роботи полягав у введенні лінії пухлинних клітин MADB106, отриманих з метастазів аденокарциноми молочної залози (MADB100) і дослідження їхньої кількості через 24 години від моменту введення. В результаті, в групі щурів у яких застосовувався кетамін мали значно більшу кількість клітин MADB106 у порівнянні з контрольною групою ($t_{10} = -5.082$; $P < 0.0001$). Також автори вивили кореляційний зв'язок (-0.38) між підвищеною кількістю клітин MADB106 і зниженням активності NK-клітин [8].

Протилежні дані були отримані в роботі Patrice Forgetetal. (2010), де застосування кетаміну (10 мг/кг) призводило до зниження активності NK-клітин тільки у неоперованих щурів. Порівняно з групою контролю, у неоперованих щурів при застосуванні кетаміну спостерігалось зниження активності NK-клітин ($15,6 \pm 2,9\%$ проти $5,4 \pm 1,0\%$; $p < 0,05$). Інша ситуація була у групі

оперованих тварин, де за рахунок впливу хірургічного стресу спостерігалася двофазна зміна динаміки активності НК-клітин. Так в перші години активність НК-клітин групи кетаміну різко зростала у порівнянні з контрольною групою ($27.3 \pm 1,7\%$ проти $15,6 \pm 2,9\%$; $p < 0,01$), за наступні 8 днів активність НК-клітин поступово знижувалася до значень контрольної групи. У другому етапі дослідження кетамін, беручи до уваги той факт, що хірургічне втручання збільшує кількість ЦПК, не призводив до значного збільшення кількості пухлинних клітин MADB106 в післяопераційному періоді порівняно з неоперованими тваринами (98 ± 11 проти 74 ± 6 ; $p < 0,05$) [8]. Можливим поясненням відсутності негативного впливу на активність НК-клітин може бути значно менша доза кетаміну в другому досліді у порівнянні з першою роботою (10 мг/кг проти 80 мг/кг). Значне підвищення активності НК-клітин в перші дні післяопераційного періоду може пояснювати незначне збільшення кількості MADB106 клітин, адже в попередній роботі авторами була встановлений зв'язок між зниженням активності НК-клітин і підвищенням кількості пухлинних клітин. Іншим поясненням такого результату може слугувати зв'язок між кетаміном і мітохондріальним шляхом апоптозу. ShilingZhao et al. (2020) зазначали, що в залежності від дози, ефект кетаміну проявлявся зменшенням кількості сигнальних молекул (p-PI3K, p-mTOR, p-GSK3 β , p-AKT) та зміною в системі Bcl2/Bax щурів. Як результат, кетамін індукував мітохондріальний шлях апоптозу в лініях пухлинних клітин раку шлунка BGC-823, MKN-45 та MKN-28, тим самим знижуючи ризик пухлинної прогресії [9].

Висновки: в ході аналізу ми прийшли до висновку, що кетамін має широкий вплив на імунну систему. У великих (≥ 80 мг/кг) дозах застосування кетаміну призводило до порушення інтерферон-залежної активації та зниження активності НК-клітин, як у оперованих тварин, так і в групі тварин, яким не проводилися втручання. Був встановлений негативний кореляційний зв'язок ($-0,38$) підвищення

кількості циркулюючих пухлинних клітин в периферичній крові зі зменшенням активності НК-клітин. В менших (≤ 20 мг/кг) дозах кетамін викликав незначне зниження активності НК-клітин в тільки групі не оперованих тварин. В комбінації з хірургічним втручанням, застосування кетаміну призводило до збільшення активності НК-клітин у порівнянні з контрольною групою. Не менш важливим є свідчення про вплив кетаміну на індукцію мітохондріального шляху апоптозу в клітинах раку шлунка. Нажаль, більшість аналізованих даних були отримані в експериментальних дослідках на моделі тварин. З огляду на вкрай негативну динаміку захворюваності на ЗН, важливо провести клінічні дослідження для більш детального вивчення механізмів впливу кетаміну на тлі системної відповіді на хірургічну травму у хворих на ЗН. Дані цих дослідження можуть бути використані з метою перегляду існуючих стандартів анестезіологічного забезпечення хірургічних втручань у хворих на ЗН задля поліпшення їхнього загального прогнозу.

Список використаних джерел:

1. Національний інститут раку. Дані бюлетеню Національного канцер-реєстру України №22. *Рак в Україні 2019-2020*. Публічний доступ: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/index.htm

2. Ryungsa Kim. Effects of surgery and anesthetic choice on immunosuppression and cancer recurrence. *J Transl Med.* 2018 Jan; 16:8. doi: 10.1186/s12967-018-1389-7

3. Aniket N. Tavaré, Nicholas J.S. Perry, Laura L. Benzonana, Masao Takata, Daqing Ma. Cancer recurrence after surgery: Direct and indirect effects of anesthetic agents. *International journal of cancer.* 2011 Sep; 130:1237-1250. doi: <https://doi.org/10.1002/ijc.26448>

4. Juan P. Cata, Anil K. Sood, Holger K. Eltzschig. Anesthetic Drugs and Cancer Progression: Fact or Fiction. *Anesthesiology.* 2020 Oct; 133: 698-699. doi:

<https://doi.org/10.1097/ALN.0000000000003510>

5. Jordan A Krall, Ferenc Reinhardt, Oblaise A Mercury. The systemic response to surgery triggers the outgrowth of distant immune-controlled tumors in mouse models of dormancy. *SciTransl Med.* 2018 Apr; 10: eaan3464.doi: 10.1126/scitranslmed.aan3464

6. Zhiwei Chen, Peidong Zhang, YaXu, et al. Surgical stress and cancer progression: the twisted tango. *Mol Cancer.* 2019 Sep; 18:132. doi: 10.1186/s12943-019-1058-3

7. RivkaMelamed, Shahar Bar-Yosef, Guy Shakhar, Keren Shakhar, Shamgar Ben-Eliyahu. Suppression of natural killer cell activity and promotion of tumor metastasis by ketamine, thiopental, and halothane, but not by propofol: mediating mechanisms and prophylactic measures. *AnesthAnalg.* 2003 Nov; 97:1331-1339. doi: 10.1213/01.ane.0000082995.44040.07

8. Patrice Forget, Valérie Collet, Patricia Lavand'homme, Marc De Kock. Does analgesia and condition influence immunity after surgery? Effects of fentanyl, ketamine and clonidine on natural killer activity at different ages. *Eur J Anaesthesiol.* 2010 Mar; 27:233-240. doi: 10.1097/EJA.0b013e32832d540e

9. Shiling Zhao, Lin Shao, Yingwei Wang, Qingtao Meng Jinning Yu. Ketamine exhibits anti-gastric cancer activity via induction of apoptosis and attenuation of PI3K/Akt/mTOR. *Arch Med Sci.* 2019 May; 16:1140-1149. doi: 10.5114/aoms.2019.85146

Семенова Л.С.

доцент кафедри соціальної медицини,
громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
викладач кафедри мовної підготовки,
Дніпровський державний медичний університет
м. Дніпро, Україна

Клименко І.М.

доцент кафедри соціальної медицини,
громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
викладач кафедри мовної підготовки,
Дніпровський державний медичний університет
м. Дніпро, Україна

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ -МЕДИКІВ

Якість та ефективність надання медичної допомоги визначається не тільки високою кваліфікацією та професійною компетентністю медичних працівників різних спеціальностей, а й їх особистими особливостями, установками, мотивацією, психоемоційним та фізичним станом. Лікування багатьох захворювань неможливе без урахування соціально-психологічних особливостей особистості, взаємовідносин із навколишнім середовищем, що вимагає від лікаря вміння будувати довірчі стосунки з пацієнтом [1].

В Единбурзькій декларації Всесвітньої федерації медичної освіти було зазначено, що кожен пацієнт повинен мати можливість зустрітися з людиною, навченою бути уважним слухачем, уважним спостерігачем, ефективним клініцистом, а також людиною, яка дуже сприйнятлива у сфері спілкування в особі лікаря [2].

Національна система освіти передає принципи гуманізму та культурного різноманіття. Радикальні зміни, які

впроваджуються в українській вищій медичній освіті, були спричинені процесом інтеграції країни до Європейського Співтовариства, це передбачає більшу мобільність студентів, більш ефективно міжнародне спілкування, кращий доступ до інформації та більш глибоке взаєморозуміння. Для підготовки професійних лікарів з високими моральними якостями важливо розуміти найкращі досягнення світу в цій галузі.

Гуманітарні науки збагачують загальнокультурний та медичний світогляд майбутнього лікаря, допомагають оволодіти професією, зберігати відданість їй, бути відповідальними перед громадою, об'єднувати різні галузі науки. Водночас гуманітарні науки допомагають здобувати та розвивати знання, що є складовими мистецтва медицини: гуманізм, альтруїзм,

З метою вивчення загальних знань студентів про вчених-медиків та ціннісної орієнтації майбутніх лікарів було проведено опитування серед студентів 1-го, 3-го, 4-го та 6-го курсів (загалом 205 студентів) ДЗ «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України». Аналіз мотивацій професійного вибору показав, що вони різні, залежно від року та факультету навчання. Для студентів 1 курсу основними причинами вибору медичної професії було бажання допомагати людям і собі, сприяти розвитку медицини і, нарешті, добре заробляти. У студентів 3 курсу стоматологічного факультету виявляли здебільшого матеріальні мотиви вибору професії: престиж, можливість допомогти батькам матеріально, а вже потім - бажання лікувати людей. У студентів старших курсів, 4-го та 6-го курсів медичного факультету серед мотивів вибору професії переважають самозабезпеченність, незалежність, можливість бути корисним для суспільства та добре заробляти. Завдяки обраній професії студенти хочуть стати кваліфікованими практиками, утвердитися в суспільстві, отримати хороший соціальний статус.

Вищезазначені результати підтверджуються відповідями на питання в такій анкеті: “Якими якостями

повинен володіти сучасний лікар?”. Більшість респондентів усіх курсів навчання відповіли, що лікар повинен бути кваліфікованим практиком. Але в той же час студенти лікувального факультету частіше ніж студенти-стоматологи відзначають необхідність таких гуманних якостей у лікаря, як емпатія, милосердя, терпіння, толерантність та безкорисливість .

Дослідження рівня емпатії у студентів медичної академії за шкалою Юсупова з 2011 по 2018 роки показало, що кожен четвертий з них мав низький рівень емпатії. Це свідчить про доцільність подальшого посилення виховної роботи серед студентів для формування особистості сучасного лікаря .

Деякі студенти (60%) також були недостатньо поінформовані про вітчизняних лікарів. [3].

Тому так важливо використовувати приклади діяльності лікарів, які жили і працювали в Україні для морального виховання.

Таким чином, гуманітарні дисципліни відіграють важливу роль у формуванні професійних компетенцій майбутніх лікарів, сприяють накопиченню спеціальних медичних знань та розвивають здатність застосовувати їх на практиці, а також формують особистість майбутнього лікаря на основі загальних принципів людяності.

З метою вдосконалення морального виховання студентів-медиків ми пропонуємо:

1. створити науково-методичний центр з морального виховання студентів-медиків на базі кафедр гуманітарних дисциплін;

2. створити електронний банк методичної та спеціальної літератури з морального виховання студентів-медиків;

3. забезпечити проведення регулярних on-line семінарів для викладачів з морального виховання студентів-медиків.

Список використаних джерел:

1. Спирина И. Д., Витенко И. С., Напреенко А. К. Медицинская психология. Днепропетровск, 2014. 456 с.
2. Edinburgh Declaration on Medical Education Reform. [Электронный ресурс]. 1989. Режим доступа: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/202589.pdf>
3. Semyonova L. S., Klymenko I. M. The importance of studying history of medicine and language training for the development of professional competencies of medical students. *Медичні перспективи*. 2019. № 1. С. 31-34.

СЕКЦІЯ 3.

МЕНЕДЖМЕНТ

Sedikova I.O.

Professor of the Management and Logistics Department,
Odessa National Academy of Food Technologies
Odessa, Ukraine

Sedikov D.V.

Postgraduate student of the Management
and Logistics Department,
Odessa National Academy of Food Technologies
Odessa, Ukraine

INFORMATION SYSTEMS AS A KEY COMPONENT OF THE DIGITAL ECONOMY

Information technologies are penetrating all spheres of society with incredible speed, playing an important role in the economy not only as a source of income, but also as a driver of further growth based on profound changes. The digitalization of the economy has reached a point where the IT industry has become a strategic sector in many ways, offering new opportunities for development.

Modern management is no longer able to operate with «paper» data on the market state, the competitors' behavior, technological innovations, given their large volume, rapid aging, the impossibility of rapid qualitative analysis. Thus, the use of e-document management, e-commerce, e-region, e-state, the development level of which corresponds to the information technology of Industry 4.0, including artificial intelligence, becomes the main competitive advantage of modern enterprise.

In general, the system of electronic document management, including the stages of creating a document and giving it legal

force (using an electronic digital signature) can reduce transaction costs. At the same time, the system reporting of performers on the task implementation is radically changing, eliminating both duplication the reports themselves and the processes of entering the same data in different reports. An important advantage is the acceleration of all management, production processes, which in turn reduce the cycles of product creation and its entry into the market, making venture investment decisions.

Ukraine has all chances to become world famous technological locations with high levels of innovation, creating more value for the global economy and increasing GDP by activity of IT sector. IT is one of the few industries where Ukraine remains competitive in the global economy. The share of the IT industry in Ukraine's GDP is about 4%, exports are constantly growing \approx by 21% annually [1].

Analysts estimate that the current global cost of information technology is \$ 5 trillion USA. According to some estimates, they could reach \$ 6 trillion USA until 2022 [1]. The main waves of technological development, global technological changes significantly affect the economy. The constant dynamic development of the IT industry, new trends bring new models, benefits and challenges for world trade.

Cloud technologies are fundamentally changing the structure of the IT industry ecosystem by changing the nature of the relationship with the IT infrastructure. They use an innovative business model that allows companies to use information technology mechanisms without large investments, the acquisition of software licenses, the need to have hardware [1]. At the same time, cloud technologies require a favorable environment, the elements of which are access to broadband Internet and reliable infrastructure. In addition, cloud technologies pose new operational challenges for professionals, such as managing the security of the entire digital data chain.

The Internet of Things is the result of the compact electronic components development and improved access to telecommunications networks. The new capabilities provided to

the subjects transform simple passive tools into active ones that can adapt to the external context due to the great potential of computer technology without the need for physical infrastructure [2]. It will primarily affect agriculture, as well as healthcare, retail, transport, logistics, industry and energy. «Smart» cities, the industrial Internet of Things, «smart» health, «smart» homes, «smart» cars, «smart» utilities, portable devices - these are just a few examples of the application of this technology [2].

The development of robotics will significantly affect society and attitudes to work. This technology is based on software solutions for automation of regulated business processes, which include routine work tasks, structured data and set results. The use of robotics has a number of advantages in productivity terms, cost, speed and reduced errors [3].

Big data, generated by numerous transactions, production and communication processes, accelerates the acquisition of new knowledge and the creation of added value in society. Big data is a key element of almost all digital transformation processes today. Currently, new techniques and models of data analysis are being developed, which allow to fully reveal the value of such data [4].

Artificial intelligence will increase the ability of technology to facilitate work and, at the same time, reduce the need for interaction between people within the company. The huge array combination of data and a constant increase in the power of computer systems has led to the creation of so-called intelligent systems capable of understanding a wide range of variables and, accordingly, further increase the context response of automatic systems [5].

From a macroeconomic point of view, artificial intelligence will have a significant impact on many industries and professions. Jobs in the service sector are initially the most negatively affected. However, along with robotics, all human activities that require physical labor will benefit from a combination of artificial intelligence. Artificial intelligence requires a significant amount of analytical work and cloud services. Thus, AI will give a new impetus to all types of work activities that are associated with

cloud computing, maintenance of a powerful IT infrastructure and data processing [5].

Blockchain technology is a valuable tool that ensures the ability to track and validate transactions, as well as help reduce the amount of paperwork required and the administrative costs associated with processing certain transactions. Blockchain is a tool for the financial sector, which is becoming more widespread in the field of financial trading [5].

In general, it is obvious that any technological progress largely depends on the state of affairs in other segments and any interaction between them and development provide new opportunities and accelerate the process of technology introduction in everyday life and in production processes [6]. Given the accelerating change and future consequences of the era of Taylorism, which saw human resources as a central element of the production system, companies must be able to create the conditions for success in their operations, and policy makers must provide the right business environment.

References:

1. WTO Statistical Review of International Trade (2017). Washington, <http://surl.li/xjgg>
2. Gartner Inc. (2018). «How New Technology is Shaping the Controllershship».
3. Gunjan Malani Robotics Technology Market by Type and Application – Global Opportunity Analysis and Industry Forecast,2013 – 2020.
4. Gartner (2017), Predicts 2018: 3D Printing and Additive Manufacturing.
5. UNCTAD (2015). Internet broadband for an inclusive digital society. UNCTAD Current Studies on Science, Technology and Innovation No.11, Geneva
6. ITC SMECO (2018).

СЕКЦІЯ 4.

ПРАВО

Babina V. O.

Ph.D. of Political Sciences,
Associate Professor at the Department of
International Relations and Law,
Odessa Polytechnic State University
Odessa, Ukraine

Myrhorodska O. O.

Third-year student at the
Department of International
Relations and Law,
Odessa Polytechnic State University
Odessa, Ukraine

APPLICATION OF POLITICAL TECHNOLOGIES IN BUILDING A DEMOCRATIC SOCIETY

The modern world community pays great attention to the protection and implementation of human rights and freedoms, the principles of the rule of law and civil society. Therefore, today political technologies are ways of influencing society, excluding violence. The basis of modern political technologies is a theoretical analysis of the interaction of policy actors, methodological guidelines and recommendations for the optimal solution of policy problems, achievement of certain goals.

Political technology is an influential tool for achieving a specific political goal. History knows examples of how the ruling elite immediately seized power, switched to dictatorial methods of government and destroyed their political opponents after democratic elections (Germany, 1934). There are also known examples when a society has peacefully evolved from violent to

democratic methods of transferring political power as a result of democratic elections (Spain, Portugal, Chile, former socialist states).

The study of political technologies is not widespread in the works of European scientists; they are traditionally considered as a developed industry of political manipulation in the countries of the post-Soviet space. However, not all of them are illegal and this does not exclude their practical application in the political practice of many democratic European countries.

For example, the Baltic countries are now in the EU and NATO and consider themselves to be the so-called new model of Scandinavian democracies, but the use of certain types of political technologies proves that they exist and are widespread even in democratic countries. The Savisaar case in Estonia showed that covert action, underground party finances and the persistent use of compromising evidence are still traits of local political culture.

With the advent of modern technology, the possibilities for the use of political technology and self-branding have expanded, more directly and directly. Four communication strategies were identified that are widely used in the media: content strategy (attention is focused on its program without criticizing opponents), positive strategy (attention is paid to strong, valence themes of its program without criticizing opponents), attack strategy in essence (criticism of political proposals opponents), strategy of reputation attack (direct criticism of opponents) [2, 499]. The use of these political strategies can be seen in the political struggles during the 2018 Italian parliamentary elections. The main protagonist of the content strategy is Salvini, who also used a substantive attack strategy in his practice. Luigi Di Maio and Matteo Renzi mainly used the strategy of reputation attack.

The main problem of modern political life in Ukraine is the disappointment of citizens in active political activity. The reason for this is the sharp struggle between representatives of the political elite for power through the use of aggressive political technologies, which led to a significant electoralization of the sphere of public administration, when decisions are made

considering political expediency in order to increase their own popularity among voters.

In essence, elections serve as a legal mechanism for the implementation of public sanctions or incentives, replacing informal actions like revolutions, riots, demonstrations, and so on.

For the formation of a democratic society, it is necessary to solve the uncontrolled unlimited use of political technologies. The basis of a democratic society is legality; therefore, all political technologies must be legal, fully comply with the current legislation, not violate either the norms of the law or the moral attitudes of society. However, it is the illegitimate political technologies that pose a threat to the political stability of Ukraine. They are aimed at manipulating public opinion without outwardly violating the norms. Thus, such tactics do not correspond to the general European norms of building a society.

As a separate technology of power, manipulation is a means of controlling mass consciousness in a democratic society. Most of all, such methods are used precisely during election campaigns and the electoral process, which should be ensured by independent and impartial authorities [3]. It is thanks to the high level of non-involvement of the internal affairs bodies in the developed countries of the European Union that it gave society the opportunity to delegate the functions of organizing elections to the Ministries of Internal Affairs, which is not relevant for Ukraine. The ability of state and local authorities to interfere in the electoral process in order to obtain political results should be limited as much as possible. It is possible to narrow the space for the use of illegitimate technologies by maximizing the detailing of the norms of the law, by comprehensively regulating relations that arise during elections.

Now the idea of not only legal, but also social regulation of the sphere of political technologies as the most effective instrument of state control is coming to the fore. Implementing this requires:

–strengthening of legal responsibility for interference in the activities of enterprises and organizations, sociological institutions

and companies, in order to ensure the impartial professional activities of these entities;

–strengthening public control over the activities of the government, creating an expert political science council with the involvement of foreign experts to assess the decisions of central government bodies;

–considering and applying the experience of leading countries of the world and international organizations, especially during the electoral process.

It is necessary to use more persistently the possibilities of public control over the authorities precisely in the electoral process. It can be carried out through legalized institutions, but another form of public control is spontaneous associations of citizens that arise during a particular tension of the political situation. In addition, it is necessary to consider the experience of the countries of new democracies - Bulgaria, Slovenia, Macedonia, where by granting media workers a special status during election campaigns, it itself strengthens the functions of civil control.

References:

1. Marshall Barberán P. Elecciones representativas y legitimidad democrática: una mirada desde las concepciones normativas de la democracia //Revista de derecho (Valdivia). – 2017. – T. 30. – №. 2. – pp. 275-299.

2. Punziano, G., Padricelli, G.M., Iazzetta, F. (2020). Campagna elettorale e social media: scenari evolutivi e nuove differenze nella diffusione social del messaggio politico. *Culture e Studi del Sociale*, 5(2). – pp. 497-516.

3. Pavlov D. M. Specifica zdijsnennya kontrpropagandists'kih politichnih tekhnologij [Специфіка здійснення контрпропагандистських політичних технологій]. *Naukovi praci. Politologiya*. – 2017. – Т. 309. – №. 297. – pp. 46-52.

Животовська І.Ю.

доцент кафедри конституційного права,
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна

НАДЗВИЧАЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЯК ВІДПОВІДЬ ДЕРЖАВ НА ПАНДЕМІЮ COVID-19

Серйозний спалах коронавірусу спонукає інтерес міжнародних фахівців-правознавців до вивчення питання надзвичайного законодавства, яке визнає, з одного боку, необхідність вживання державою надзвичайних заходів, спрямованих на регулювання суспільних відносин, а з іншого, потребує дотримання конституційних прав людини, а також основних принципів, таких як демократія, законність та верховенство права. Для досягнення цієї рівноваги тимчасовий характер надзвичайних ситуацій, обґрунтування необхідності обмеження прав людини, не порушуючи сутності обмеженого права, забезпечення рівності та недискримінації, важливість парламентського чи судового нагляду з метою уникнення надмірного впливу виконавчої влади сприймаються як ключові запобіжні заходи.

Конституційна основа надзвичайних повноважень залежить від історичного досвіду держави (війни, державного перевороту та стихійного лиха), але зрідка надзвичайні ситуації стосувалися сфери охорони здоров'я, що потребує негайних дій для збереження життя та здоров'я населення. В історичному дискурсі, Франція була першою державою, яка запровадила надзвичайні положення до Конституції 1795 р. Вже до 1850 року конституції двадцяти держав, які кодуються як конституції з «французьким юридичним походженням», також врегулювали питання організації заходів щодо реагування на надзвичайні ситуації [1].

Розглядаючи відповіді держав світу на пандемію, зазначимо, що у конституційно-правовому вимірі цих держав існують різні рівні надзвичайних режимів, зарезервовані для різних рівнів термінових ситуацій. Приміром, ст. 228

Конституції Польщі констатує, що «в особливо загрозливих ситуаціях може бути введений військовий стан, винятковий стан або стан стихійного лиха. Конституція Іспанії (ст. 116.1) закріплює три різні рівні, починаючи від стану загрози (включаючи кризу здоров'я), надзвичайного стану і закінчуючи станом облоги, а Конституція Угорщини виділяє аж шість типів спеціального правопорядку (ст. 48-54). Кожен з них вимагає різного рівня парламентського нагляду та надає різний обсяг законних повноважень уряду.

На необхідність забезпечити законну мету, а саме захистити здоров'я населення держави реагували різними способами. Якими б не були ці заходи реагування – оголошення надзвичайного стану, введення в тій чи іншій формі режиму надзвичайної ситуації або прийняття обмежувальних заходів, – вони тягнуть за собою обов'язок захищати конституційні права і свободи людини.

У загальному плані «охорона здоров'я» в конституціях держав світу прямо не згадується як підстава для оголошення надзвичайної ситуації або ж має закріплення у конституційному законі (Словаччина); іноді положення трактуються як такі, що включають надзвичайну ситуацію зі здоров'ям.

Примітно, що в багатьох державах діє «законодавча модель» подолання надзвичайних ситуацій. Так, в Данії існує спеціальне законодавство про охорону здоров'я, яке дозволяє державі вживати спеціальних заходів у відповідь на надзвичайні ситуації у галузі охорони здоров'я, включаючи введення карантину та закриття закладів відпочинку.

Деякі держави внаслідок пандемії оголосили надзвичайний стан відповідно до своїх конституцій, що дозволяє їм вживати спеціальних заходів, включаючи обмеження конституційних прав і свобод під час надзвичайної ситуації (Болгарія, Португалія, Фінляндія, Чехія, Сербія); іншим державам не вистачає конституційної основи для оголошення надзвичайного стану для реагування на Covid-19 (Франція, Німеччина, Нідерланди).

У порівняльному аспекті, слід зазначити, що ряд держав під час першої хвилі епідемії віддавали перевагу менш обмежувальним заходам, покладаючись на звичайне законодавство як основу для реагування на Covid-19, не вдаючись тим самим до надзвичайних повноважень. Це можна аргументувати тим, що криза не становила високого рівня надзвичайної ситуації в рамках конституційних положень, тому було достатньо повноважень та механізмів для контролю цієї ситуації саме таким чином.

В інших державах легіслатура приймала абсолютно нові закони, які відображають максимальну адаптованість до конкретної загрози Covid-19. Одним із прикладів є закон про коронавірус [2], прийнятий парламентом Великої Британії, який надає британському уряду додаткові повноваження у боротьбі з вірусом в умовах надзвичайного стану.

На цьому тлі угорський уряд пішов далі. Так, заходи, прийняті в Угорщині, виходять далеко за рамки ситуації, диктуючи надмірну концентрацію влади в межах виконавчої гілки влади, без чіткого часового обмеження. Неодноразово межі таких надзвичайних повноважень викликали палкі дискусії серед експертів Венеціанської комісії, оскільки саме під час введення в дію та застосування надзвичайних повноважень та в умовах ризику зловживання урядами цими надзвичайними повноваженнями відбувається непропорційне втручання у здійснення конституційних прав і свобод людини. У такому разі виконавчі дії завжди повинні піддаватися конституційним обмеженням, включаючи політичні (затвердження парламентом), матеріальні (непорушність абсолютних прав) та процесуальні гарантії (судовий контроль).

Варто задуматися над можливим концептуальним варіантом відповіді на проблему нерегульованого характеру надзвичайної європейської політики, який пропонує німецький професор Крістіан Кройдер-Зоннен через можливе прийняття на європейському рівні надзвичайної конституції, яка детально визначатиме законну процедуру оголошення

надзвичайних ситуацій, обсяг та обмеження надзвичайних повноважень [3].

Список використаних джерел:

1. Christian Bjørnskov, Stefan Voigt. The architecture of emergency constitutions. *International Journal of Constitutional Law*. Volume 16. Issue 1. 2018. URL : <https://doi.org/10.1093/icon/moy012>

2. Coronavirus Act 2020. UK Parliament official site. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2020/7/contents/enacted>

3. Christian Kreuder-Sonnen. Does Europe need an emergency Constitution? *Political Studies*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1177/00323217211005336>

Колпаков В. К.
доктор юридических наук, профессор,
Запорожский национальный университет
г. Запорожье, Украина

ФЕНОМЕНОЛОГИЯ ДОКТРИНЫ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА

Концепт феноменологии в значительной степени формируется на онтологических и гносеологических знаниях о предмете исследования. Соотношение и пропорции онтологического и гносеологического в том или ином феномене объясняют особенности его объективизации в правовой реальности.

Представляется, что удачным примером, который позволяет лучше осмыслить вышеизложенный тезис, может служить анализ понятия административный проступок (или административное правонарушение).

Законодатель, в статье 9 Кодекса Украины об административных правонарушениях (далее КУоАП), признает таким проступком: а) противоправное и виновное деяние; б) которое посягает на общественный порядок, собственность, права и свободы граждан, установленный порядок управления; в) за которое законом предусмотрена административная ответственность[1].

Данный перечень признаков сформулирован на основании фактов, детерминированных из опыта, опирающихся на опыт. Это апостериорные признаки, которые отражают онтологические знания о проступке (истина факта). Достаточно ли этих признаков для квалификации деяния административным проступком? Оказывается, что недостаточно. Установленные о объективно зафиксированные они всего лишь воспроизводят внешний, общедоступный, интуитивно понятный "образ" административного проступка.

Этот "образ" трансформируется в административный

проступок (в его юридическом понимании) в процессе их исследования и на основании полученных результатов. Исследовательские операции с апостериорными признаками (онтологическими знаниями) генерируют новые, характеризующие проступок априорные признаки (гносеологические знания).

Системная совокупность гносеологических знаний о проступке (истина разума) образует феномен, получивший название "состав административного проступка". Этот термин и понятие зафиксированы в статье 247 КУоАП.

Состав (юридический состав административного проступка) это теоретическая (содержательная) абстракция, идеализированная совокупность характеристик, признаков, свойств по которым административные проступки детерминируются в правовой реальности как самобытные юридические факты.

Таким образом, признаки состава – это признаки, которые определились в результате исследования свойств проступка, как имеющих практическое значение для выводов о степени и характере его корреляции с нормами закона. Они: а) априорны и абстрактны, б) являются следствием научного осмысления эмпирических параметров проступка, в) знания о них образуют смысловую конструкцию (идеализированный объект) проступка, служащую средством познания реальных (онтологических) фактов, событий, обстоятельств. Отсюда вывод: состав и все его компоненты, а также знания о них образуют гносеологический сегмент феномена "административный проступок".

Данная исследовательская парадигма вполне применима как технологическая схема познания феноменологии доктрины административного права.

Анализ воззрений на понятие (сущность, концепт) "доктрина административного права"[2,с.39] позволяет сделать важные обобщения относительно понимания данного явления. Во-первых, они свидетельствуют о глобальности и универсальности этого феномена; во-вторых, о тождестве

генезиса понятий и дефиниций, которые применяются для толкования их содержания, характеристик, признаков, сущности, особенностей, качеств и т.п.; в-третьих, позволяют рассматривать доктрину системным продуктом разработанных и сконцентрированных в административном праве понятий, положений, универсалий, интерпретаций, которые обрели устойчивое понимание в сфере постижения правовых феноменов.

В тоже время, за пределами масштабного научного осмысления остался вопрос о наличии в доктрине онтологической и гносеологической составляющих.

Наличие публикаций, в которых предпринимаются попытки "рассмотреть" в ее структуре отдельные компоненты административно-правового пространства (Мельник Р. С. Концепція людиноцентризму у сучасній доктрині адміністративного права. Право України. 2015. № 10. С. 157-165; Лук'янець Д. Категорія протиправності в доктрині адміністративного судочинства. Право України. 2019. № 4. С. 27-39; и др) вроде бы создает основания для детерминации онтологических знаний в доктрине.

Однако, ее устоявшееся и общепризнанное понимание ("*communis opinio doctorum*" право юристов, общее мнение докторов, учителей, профессоров, ученых) как системной совокупности юридико-научных трактовок и суждений о праве и, соответственно, как отраслевой логико-теоретической модели, т.е. знаний гносеологического уровня (истины разума) диссонирует с таким подходом. Эта модель (конструкция, схема, способ, метод) служит тестом должного понимания: а) толкование норм, б) необходимости юридического нормирования общественных отношений, в) оценки эффективности их действия, г) соответствия принципам развития государства и гражданского общества, д) закономерностям эволюции правовой системы и системы права их отраслевых ингредиентов[3,с.15].

В данной связи возникает вопрос об особенностях взаимодействия административно-правовой доктрины с

компонентами соответствующего правового пространства. Нам представляется, что доктрина как гносеологический феномен находится в интегративном взаимодействии с когнитивными компонентами иных административно-правовых реалий. Другими словами, в гравитационном поле доктрины находятся исключительно гносеологические составляющие юридических феноменов, а значит взаимодействует гносеологическое с гносеологическим. В нем участвуют не составляющие одного отдельно взятого конкретного и реально существующего явления (вспомним анализ административного проступка), а абстракции всей системы тождественных явлений или гносеологический компонент феномена (в данном случае феномен понимается как представление о конкретном явлении на основе восприятия описания и характеристик всего тождественного множества[4,с.22]).

Как уже указывалось, такое взаимодействие в первую очередь характеризуется интегративностью. В его процессе возникают качественно новые гносеологические знания. Поэтому, с определенными допущениями такое взаимодействие можно рассматривать с позиций "концепции плавильного котла"[5]. Его суть в том, что "вовлечённые" доктрину знания меняются сами и меняют доктрину.

Таким образом, административно-правовая доктрина не является статичным вместилищем или хранилищем знаний, а напротив, ни что иное как саморазвивающаяся, саморегулируемая система. Исходя из этого, конструирование ее структуры: а) по аналогии с юридической отраслью, наукой либо предметом административного права, б) путем стремления представить ее составляющими отдельные компоненты административно-правового пространства (ответственность, доказательства, принуждение, публичную службу, проступок и т.п.) методологически некорректно.

Список использованной литературы:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. № 51. Ст. 1122.
2. Колпаков В. К. Адміністративно-правова доктрина і суміжні поняття. Новітні тенденції розвитку адміністративного права: матеріали міжнар. наук-практ. конф. 23 вересня 2020р, Харків-Одеса: Гельветика, 2020. С. 38-42.
3. Kolomoiets T., Kolpakov V. The concept of the administrative law doctrine. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. Kharkov: Pravo, 2020. V.27. №2. P.14-26.
4. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
5. Чертина З. С. Плавленный котел. Парадигмы этнического развития США. М.: Институт всеобщей истории РАН, 2000.163с.

Новицький В.М.
аспірант кафедри права інтелектуальної
власності та патентної юстиції,
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, РОЗМІЩЕНОЇ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Дослідження хронологічної ретроспективи розвитку та формування сучасного законодавчого розуміння комерційної таємниці, дає підстави для висновків, що історичним витоком нормативного затвердження зародження сучасного інституту комерційної таємниці можна вважати Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 р., відповідно до якого встановлювалась відповідальність за «відкриття таємниці торгівельних книг, що заподіювало явний підрив хазяїну кредиту» [1, с. 444-452].

Однак в Цивільному кодексі РСР 1963 року не було жодної згадки про комерційну таємницю та правовий механізм її захисту взагалі. Ситуація покращилася з прийняттям Закону «Основи цивільного законодавства Союзу ССР і республік», в якому стаття 151 регламентувала правову основу охорони «секрету виробництва» (ноу-хау) перед третіми особами, які неправомірно використовують отриману ними інформацію, що полягає у відшкодуванні останніми збитків власнику інформації [2].

З переходом до нового етапу розвитку України, а саме зі здобуттям Україною незалежності, з моменту прийняття Акту незалежності України 1991 року, правове регулювання інституту комерційної таємниці здійснювалось вже в рамках української національної системи права. У сучасному світі інформація вкрай швидко поширюється завдяки широкому розвитку та доступу до мережі Інтернет та мобільному зв'язку – використання цих ресурсів є найбільш масовим, що

водночас становить складність у контролі поширення та передачі інформації.

Конституцією України кожному гарантовано право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір. Однак ч. 3 ст. 34 Основного Закону встановлює певні винятки, які обмежують здійснення зазначеного права, а саме забороняється розголошувати інформацію, одержану конфіденційно [3].

Згідно ст. 420 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) комерційна таємниця належить до об'єктів права інтелектуальної власності. Ст. 505 ЦК України розкриває сутність поняття комерційної таємниці, під якою слід розуміти інформацію, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватним існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію [4]. Важливим аспектом в плані визначення правового захисту комерційної таємниці на підприємствах в мережі Інтернет є визначення основних її ознак, оскільки, як зазначається в ст. 508 ЦК України, строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю обмежується строком існування сукупності ознак комерційної таємниці.

До основних ознак комерційної таємниці слід віднести:

- приналежність до групи нематеріальних об'єктів цивільних прав;
- відсутність загальновідомості;
- здійснення особою, яка контролює цю інформацію, необхідних заходів її охорони організаційного або ж юридичного характеру з метою попередження нелегального доступу до інформації третіх осіб.

Відповідно до ст. 39 Угоди з торгових аспектів прав

інтелектуальної власності 1994 року, комерційна таємниця має відповідати мінімально трьом критеріям: секретність, комерційна цінність та «стала предметом розумних дій для збереження її секретності з боку особи, яка правомірно контролює цю інформацію» [5].

Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці згідно Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» є одним із видів недобросовісного ведення конкуренції при здійсненні господарської діяльності [6].

В ст. 432 ЦК України зазначено, що кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності, а одним із способів захисту є відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди.

На сьогоднішній день виникають певні труднощі в реалізації суб'єктами свого права на захист комерційної таємниці на підприємствах, розміщеної в мережі Інтернет, а саме:

- труднощі у законного володільця інформації щодо доведення причинно-наслідкового зв'язку між діями порушника та розміром збитків, яких він зазнав у зв'язку з неправомірним розголошенням комерційної таємниці;

- недостатністю доказової бази щодо встановлення факту розголошення комерційної таємниці.

З метою підвищення гарантій на реалізацію свого права на юрисдикційний захист, власник комерційної таємниці на підприємстві має вживати певні превентивні заходи ефективного захисту комерційної таємниці, а саме:

- обмеження доступу осіб до відомостей, які є конфіденційно цінними для власника, але не потрібними їм для виконання ними своїх функціональних обов'язків;

- розроблення програми та обладнання, які унеможливають перегляд та копіювання важливої електронної інформації, проставлення на конкретних документах відповідних попереджувальних позначень;

- укладення договору про нерозголошення комерційної таємниці;

- виданні наказу, відповідно до якого працівники мають бути письмово попередженні про заборону її розголошення та відповідальність за порушення зобов'язання.

Також необхідно встановити законодавче регулювання меж свободи працівника, який має доступ до комерційної таємниці на підприємстві. Враховуючи аналіз правових положень зарубіжних країн, одним із способів захисту роботодавця може стати законодавче закріплення можливості укладання договору про неконкуренцію. Зазначений договір має містити умову про граничний строк обмежень щодо неконкуренції з моменту припинення трудових правовідносин, а також розмір компенсаційних витрат у зв'язку з таким правообмеженням.

Список використаних джерел:

1. Уложение о наказаниях уголовных и исправительных 1885 года/ [Изд. Н. С. Таганцевым]. – [5-е изд., допол.]. – СПб.: тип. М. М. Стасюлевича, 1886. – 714 с.

2. Цивільний кодекс Української РСР [Електронний ресурс]: Кодекс від 18.07.1963 № 1540-VI. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-06>. – Назва з екрана.

3. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон від 28.06.1996 № 254к/96- ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.

4. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.

5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс]: Міжнародний документ від 15.04.1994. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018. – Назва з екрана.

6. Про захист від недобросовісної конкуренції [Електронний ресурс]: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР.–Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.

Стоян А.В.

аспірант кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна

Торжинська Г.В.

помічник ректора НУ «ОЮА»,
аспірант кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ДОКАЗІВ СУДДЕЮ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

Вдосконалення судової гілки влади є одним із пріоритетних напрямів розвитку кожної демократичної країни. Україна приділяє значну увагу оптимізації функціонування адміністративного судочинства, яке зважаючи на притаманні йому особливості, потребує додаткових гарантій в частині доказової діяльності задля ухвалення справедливого рішення у справі.

Серед визначальних рис, що притаманні адміністративному доказуванню варто вказати початково неоднаковий процесуальний статус сторін, що примушує будувати «механізм судового розгляду з орієнтацією на невладну сторону спору» [1, С.137-141]. Друга особливість, яка, вочевидь, тісно пов'язана з першою стосується функціонування галузевого принципу «офіційного з'ясування всіх обставин у справі» та встановлення презумпції правоти заявника в окремих категоріях справ [2]. Так, якщо аналогічний принцип теоретично імплементувати у цивільний або господарський процеси, то фундаментальні засади у вигляді неупередженості та незацікавленості судді в ході судового розгляду було б неодмінно порушено, а такі принципи як змагальність та диспозитивність мали б суто декларативний характер [3, С. 114].

Переважна більшість вчених погоджуються в тому, що доказування слід розглядати як процес пізнання – чуттєвого (безпосереднього) і раціонального (опосередкованого). Опираючись на основоположні засади гносеології, доказування можна представити як специфічну методологію процесуального характеру, яка полягає у пізнанні уповноваженими законом суб'єктами обраного об'єкта. Крім того, доказування розглядається і як практична діяльність по встановленню обставин справи залежно від виду судочинства. Тобто доказування завжди виступає певною діяльністю визначених учасників того чи іншого процесу, яка має відповідну мету, як і будь-яка людська діяльність [4. С.8]. Ківалов С.В, Осадчий А.Ю, Закаленко О.В. визначають адміністративно-процесуальне доказування як врегульовану адміністративно-процесуальними нормами діяльність суду та учасників адміністративного процесу з приводу збирання і закріплення, дослідження та оцінки доказів, що мають значення для вирішення адміністративної справи. Таким чином, серед вчених відсутні істотні розбіжності у розумінні суті доказування взагалі, так і безпосередньо адміністративного-процесуального доказування, а оцінка доказів як заключний та важливий етап на шляху ухвалення законного, справедливого й обґрунтованого рішення є невід'ємним елементом кожної дефініції. Так, навіть за умови зразкового проведення процедури дослідження доказів, їх частково або абсолютно помилкова оцінка в подальшому здатна звести нанівець будь-які процесуальні старання учасників та суду, підриваючи довіру до судової влади як з боку українського суспільства, так і в очах світової спільноти. Наприклад, Пащенко К.С. через призму власного суддівського досвіду у своїй статті надає оцінці доказів архіважливе значення, а також аналізує різноманітні підходи до її розуміння, зокрема як: 1) розумового процесу, який заснований на логічних законах; 2) логічного акту, який виражається в процесуальних діях; 3) психологічної діяльності суб'єкта прийняття рішення, яка відбувається як в

логічній так і процесуальній формах 4) розумової діяльності суду, яка здійснюється на основі внутрішнього переконання, заснована на всебічному, повному й об'єктивному розгляді всіх обставин справи [5, С. 39]. Така кількість визначень найвірогідніше зумовлена неоднозначною природою закріплення оцінки доказів у ст.90 КАСУ законодавцем, який вказав лише умови її реалізації та критерії прийнятності доказів.

Водночас правом оцінювати докази володіє кожен суб'єкт адміністративного провадження. Оцінка осіб, які беруть участь у справі є рекомендувальною, а оцінка суду – владною [6, С. 180]. Зважаючи на те, що суддівська оцінка доказів матеріалізується у проміжному або підсумковому рішенні, це дозволяє прослідкувати тенденцію неоднакових або навіть діаметрально протилежних висновків внаслідок дослідження тотожних питань. Існуючі розбіжності можливо краще зрозуміти шляхом аналізу структури оцінки доказів, яка містить логічну сторону (розумова діяльність, недоступна сторонньому оку) та правову складову, як таку що завжди має наслідком вчинення певної процесуальної дії уповноваженим суб'єктом із врахуванням передбачених законом правил [6, С. 184].

Отже, причиною відмінностей у суддівському розсуді є саме логічна складова, що майже не піддається правовому регулюванню. Проте теоретики та практики не полишають спроб конструювання надійних параметрів задля більшої об'єктивізації оціночної діяльності судді з метою уніфікації судової практики та утвердження європейських цінностей. Так, на початковому етапі вітчизняної розробки даної проблематики пропонувалися переважно орієнтовані на особисті та професійні компетентності людини шляхи подолання негативних результатів психологічної складової оцінки доказів. Наприклад, Немченко В.О., наголошуючи на важливості пошуку способів уникнення суддівського свавілля при розгляді справи, вбачав вихід у психолого-акмеологічному розвитку особистісно-професійного

потенціалу судді [7, С. 404]. В свою чергу Цюпак О.П. справедливе адміністративне правосуддя в Україні ототожнював з комбінуванням належних процесуальних норм із стандартизованими вимогами, що висуваються до претендентів під час формування високопрофесійного та компетентного корпусу суддів зі стабільним психоемоційним станом та індивідуальними вольовими й розумовими якостями [6, С.184].

Сучасна ж віха розвитку процесуальних галузей права має тенденцію залучати зарубіжні інструменти судового захисту з метою усунення вищеназваних тенденцій, в результаті чого терміни «внутрішнє переконання» та «стандарті доказування» стали частиною категоріальної сфери в Україні, пов'язаної зі способом оцінки доказів.

Отже, як вбачається шлях мінімізації істотних відмінностей у логічно-психологічній складовій оцінки доказів полягає у оптимальному поєднанні базових вимог до кандидатів на посаду судді та постійного вдосконалення законодавчого інструментарію, зокрема закріплення на рівні Кодексу адміністративного судочинства України дефініції «стандартів доказування» як ступеню достовірності наданих стороною доказів, за яких суд має визнати тягар доведення знятим, а фактичну обставину доведеною.

Список використаних джерел:

1. Поворознюк М. І. Адміністративний позов у системі засобів захисту прав громадянина у сфері публічно-правових відносин. Часопис Київського університету права. 2017. No 3. С. 137-145.

2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 No 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

3. Авраменко О.В. Загальна характеристика процедури дослідження доказів в адміністративному судочинстві. Наукові записки. Випуск 7. Спецвипуск. 2019. С.112-116

4.Барабаш Т.М. Категорія «суб'єкт» у кримінальному процесі України Наукові записки інституту законодавства Верховної Ради України. 2012 №3 С. 110-114. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/13976/01-Barabash.pdf>

5.Пашенко К.С. Нормативне гарантування оцінки доказів в адміністративному судочинстві:вітчизняний та зарубіжний досвід. - 2/2020 The scientific papers of the legislation institute of the verkhovna Rada of Ukraine. - С.37-46

6.Цюпак О.П. Оцінка доказів в адміністративному судочинстві : правовий та логічний аспекти. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2014. № 2. С. 179–186.

7.Немченко В. О. Акмеологія суддівської діяльності в адміністративному процесі / В. О. Немченко // Форум права. – 2013. – № 2. – С. 402–406 [Електронний ресурс].

СЕКЦІЯ 5.

ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА, ОСВІТА, ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОЛОГІЯ

Ісакова Є.П.

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мовної підготовки,
*Донбаська державна машинобудівна академія,
м. Краматорськ, Україна*

СТРУКТУРНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ ШКОЛАХ СІНГАПУРУ

Поширення в світовому комунікативному просторі англійської мови, як мови міжнародної комунікації, викликало значне підвищення інтересу до її вивчення. Забезпечення якісної англійської освіти стало одним з пріоритетних завдань провідних освітніх систем, включаючи професійну підготовку учителів англійської мови.

Республіка Сінгапур – невелика багатонаціональна країна (територія близько 716, км²), яка отримала свою незалежність у 1965 році. Головним пріоритетом свого розвитку країна обрала освіту і досягла в цьому вражаючих результатів. Із малограмотного портового поселення у 1965 році Сінгапур перетворився на високоосвічене суспільство з рейтингом загальної грамотності 97,1% у 2020 році [2]. Одним із суттєвих реформаційних кроків сінгапурського уряду в напрямку створення ефективної системи освіти в країні стало обов'язкове введення білінгвізму, починаючи з початкової ланки освітнього процесу. Сінгапурський білінгвізм в освіті характеризується домінуванням англійської мови. Саме англійська мова визнана єдиною

мовою навчального процесу, починаючи з початкової школи. Крім неї обов'язковою для вивчення є одна із офіційно визнаних національних мов (китайська, малайська або тамільська) у відповідності до національної приналежності учнів, що дозволяє зберігати національні культури та етнічну ідентифікацію сингапурців.

В процесі організації і реформування освітньої системи Сінгапуру значна увага уряду завжди приділялась підготовці учителів. В період отримання незалежності країні бракувало ефективних і досвідчених учителів. На сучасному ж етапі Сінгапур вкладає значні кошти не в кількісне поповнення системи освіти педагогами, а в їх якісну підготовку, підвищення престижу і статусу професії та залучення найкращих кандидатів [1].

В системі професійної підготовки учителів Сінгапуру функціонує декілька програм підготовки в залежності від попередніх здобутків абітурієнтів. Для володарів університетських дипломів, які мають бажання змінити напрямок своєї професійної діяльності і стати учителями початкових шкіл, запроваджена програма післядипломної професійної підготовки. За даною програмою підготовки пропонується два трека навчання – спеціалізований і загальний. На відміну від спеціалізованих треків (наприклад, трек підготовки учителів малайської, китайської або тамільської мови, фізкультури, тощо), підготовка учителів англійської мови відбувається за загальним треком, який передбачає викладання двох навчальних дисциплін: англійської мови і другої дисципліни (математики, природознавчих або соціальних дисциплін). Після закінчення навчання за цією програмою випускник отримує Диплом з освіти із спеціалізацією «початкова школа».

До 2016 року післядипломна підготовка учителів англійської мови у початковій школі тривала 12 місяців, але у 2016 році термін навчання за цією програмою було подовжено до 16 місяців. Оновлення і покращення професійної підготовки майбутніх фахівців відбулося за

рахунок змістовного розширення програми підготовки, поглиблення зв'язків між теорією і практикою та збільшення долі практичної діяльності у структурі програми [3].

16-місячна програма післядипломної професійної підготовки учителів англійської мови у початковій школі Сінгапуру складається з 3 семестрів і передбачає чотири основних напрямки підготовки: 1) педагогічні дисципліни; 2) програмні/ предметні дисципліни; 3) практика; 4) вдосконалення англомовної компетенції (див. Таблиця 1).

Таблиця 1

Структура програми професійної підготовки учителів англійської мови початкової школи Сінгапуру за програмою післядипломного навчання

Тип дисципліни	Назва дисципліни	Кредити
<i>Педагогічні</i>	-Освітня психологія: теорія і практика навчання і викладання	2
	- Освітні практики	4
	- Відносини вчитель - студент	1
	- Сінгапурський калейдоскоп	2
	- Технології змістовного навчання	2
	- Професійна діяльність і дослідження I	0
	- Професійна діяльність і дослідження II	1
	-Навчання та управління учнями на початковому рівні освіти	2
	- Оцінювання навчання та успішності	1
	- Групова діяльність у наданні освітніх послуг	1
	- Ефективна взаємодія учителя і батьків	2
	-Особистісна та громадянська освіта в контексті Сінгапуру	
<i>Програмні/ предметні</i> (будь-які дві дисципліни із запропонованих)	<i>Англійська мова</i>	
	-Викладання англійської мови на початковому рівні освіти I	5
	- Викладання англійської мови на початковому рівні освіти II	4
	- Граматика англійської мови	2
	- Дитяча література	2
-Два навчальних предмета з другої дисципліни (математика, природознавчі або соціальні науки)		

LEADS**	- Практична фонетика для учителів	1
	- Комунікативні навички для учителів	2
Практика	- Асистентсько-викладацька	3
	- Викладацька	10

*Курси з вдосконалення англійської мови та формування навичок академічного англомовного дискурсу (LEADS - Language enhancement and academic discourse skills) є обов'язковими для студентів із спеціалізацією «англійська мова».

Джерело: [3].

Педагогічні дисципліни знайомлять майбутніх учителів із ключовими поняттями та принципами ефективної організації і проведення навчального процесу. *Програмні дисципліни* спрямовані на формування у студентів педагогічних компетенцій у викладанні конкретних предметів в початковій школі. *Предметні дисципліни* передбачають вдосконалення предметних знань, а курси *LEADS* забезпечують поліпшення англомовної комунікативної компетенції майбутніх учителів початкових шкіл Сінгапуру. *Пройходження практики* надає змогу студентам застосовувати отриманні знання на практиці і готує їх до реалій викладання в початковій школі. Студенти проходять два види педагогічної практики, які є обов'язковими складовими програми післядипломної підготовки фахівців.

Крім вивчення програмних дисциплін і проходження педагогічної практики, майбутні учителя англійської мови у початковій школі за програмою післядипломної підготовки повинні прийняти участь у проекті під назвою «Меранті». Даний проект запроваджено з метою забезпечення особистісного і професійного розвитку майбутніх педагогів, формування їх соціально-емоційних компетенцій, самосвідомості і упевненості в обраній професії, а також ознайомлення з кращими ідеями і методиками роботи в різних навчальних контекстах. Проект «Меранті» передбачає проведення відкритих сесій обміну досвідом із педагогами-практиками, експертами та керівництвом міністерства освіти Сінгапуру.

Список використаних джерел:

1. Coughlan, S. Pisa tests: Singapore top in global education rankings. *BBC News*, 2016. Retrieved from: <https://www.bbc.com/news/education-38212070>
2. Education, Language Spoken and Literacy. *Department of Statistics*. Singapore. 2021. Retrieved from: <https://www.singstat.gov.sg/find-data/search-by-theme/population/education-language-spoken-and-literacy/latest-data>
3. Postgraduate Diploma in Education (PGDE). Programme Handbook. December 2020 Intake. *Nanyang Technological University. National Institute of Education*. 2020. Retrieved from: https://www.nie.edu.sg/docs/default-source/ote-documents/pgde_docs/pgde-handbook-december-2020_23-nov-2020.pdf?sfvrsn=cbb065d1_2

Коваленко О.М.
кандидат педагогічних наук,
провідний науковий співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАД КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

На сучасному етапі освітяни активно залучаються до впровадження компетентісно орієнтованих моделей навчання, якими передбачена свідома участь учнів у навчальному процесі та спрямованому набутті широкого спектру компетентностей та навичок, необхідних для досягнення особисто визначених навчальних цілей та результатів. Ця інноваційна освітня парадигма спирається на компетентісно та особистісно орієнтовані підходи у навчанні. Її мета полягає у наданні можливості кожному індивідууму реалізувати свій потенціал, отримати високі навчальні результати за умов отримання адресної цільової навчальної допомоги, а також у сприянні безперервному розвитку задля досягнення визначених навчальних цілей. За умов приділення належної уваги становленню компетентностей, достатньої підтримки та наявності матеріально-технічної та ресурсної бази кожному учневі забезпечується можливість розвитку свого потенціалу.

За цих умов вчителі, які здобули відповідну освіту та підготовку, є провідною рушійною силою розбудови дієвої компетентісно орієнтованої системи навчання, а отже, релевантна підготовка працівників освіти має бути ретельно спланована.

Актуальними завданнями перетворення системи підготовки вчителів з урахуванням засад компетентісно спрямованого навчання вважаємо:

- створення можливостей для педагогів та заохочення їх

до набуття власного досвіду реалізації компетентнісно спрямованого навчання;

- залучення передової практики впровадження компетентнісно орієнтованих моделей навчання, систем оцінювання й атестації, а також інноваційних підходів до навчання, які здатні оптимізувати навчальну діяльність;

- забезпечити набуття освітянами необхідних вмінь та навичок задля озброєння їх дієвим інструментарієм для конструювання та розроблення ними навчального середовища, що здатне задовольнити освітні потреби індивідуума.

Система підготовки вчителів до втілення засад компетентнісно орієнтованого навчання покликана уможливити становлення й розвиток викладацьких компетенцій під час навчання, яке передуює провадженню професійної педагогічної діяльності, та упродовж курсів підвищення кваліфікації вчителів.

Одним з інструментів, який має істотний потенціал щодо вдосконалення підготовки освітян до втілення засад компетентнісно орієнтованого навчання, вважаємо запровадження системи освітніх мікрокредитів. У світовій педагогіці терміном «мікрокредит» позначають «процеси та інструменти, створені для оцінювання, визнання і сертифікації набутих ключових компетенцій» [1, с. 36]. Завдяки освітнім мікрокредитам вчителі отримують можливість об'єднувати, комбінувати та формувати власний освітній та академічний прогрес відповідно до індивідуальних запитів та потреб.

Освітнім мікрокредитам властиві чотири ключові риси:

- базованість на компетентностях, тобто вчителі мають бути здатні продемонструвати набуті компетентності під час виконання професійних обов'язків;

- персоналізація: освітянин може вибирати для вивчення ті мікрокредити, які задовольняють його власні академічні потреби, а також інтереси та освітні запити учнів, яких цей педагог навчатиме;

- доступність за запитом, тобто вчителям надається можливість набути нових компетентностей, а також отримати відповідні сертифікати через онлайн систему;

- інформація про освітні мікрокредити може бути поширена в соціальних мережах, блогах та резюме [2].

Вважаємо, що впровадження освітніх мікрокредитів здатне видозмінити систему професійної підготовки вчителів та створити потенціал для трансформації освітнього середовища задля його відповідності освітнім запитам кожного учасника освітнього процесу.

Наступним інструментом удосконалення системи компетентісно базованої професійної підготовки вважаємо створення інноваційних зон, в яких був би зосереджений досвід застосування педагогічних практик персоналізованого, компетентісно орієнтованого навчання. В інноваційних зонах створюється простір для спостереження за функціонуванням сучасних моделей компетентісно орієнтованого навчання та аналізу їхньої дієвості, а також виявлення потенційних помилок управління в таких умовах і недоліків у відповідних адміністративних нормативних положеннях і правилах. Отже, такі зони покликані допомогти педагогам-практикам реалізовувати засади компетентісно орієнтованого навчання.

Підсумовуючи, слід зазначити, що в основу процесу перетворень сучасної системи підготовки педагогічних працівників мають бути покладені вимоги існуючого державного професійного стандарту. Програми підготовки майбутніх вчителів мають повністю враховувати вимоги, сформульовані в цьому документі. Крім того, існує необхідність перегляду підходів до атестації працюючих педагогів з тим, щоб цей процес став ефективним інструментом визнання компетентностей, яких педагоги вже набули, а також сприяв узгодженості програм підготовки майбутніх фахівців, атестаційних вимог та потреб освітян щодо власного професійного та кар'єрного зростання.

Список використаних джерел:

1. Frost, D., et.al. (2018). *Current to Future State: Issues and Action Steps for State Policy to Support Personalized, Competency-Based Learning*. iNACOL. Retrieved 20 June, 2021, from <https://aurora-institute.org/wp-content/uploads/iNACOL-CurrentToFutureState.pdf>

2. Digital Promise. (2018). *Educator Micro-Credentials*. Retrieved 21 June, 2020, from <http://digitalpromise.org/initiative/educator-micro-credentials/>

СЕКЦІЯ 6.

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Присяжнюк А.Ю.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту,
*Київський національний
торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ КЛАСТЕРІВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА

Глобальна економічна криза із нашаруванням вірусної пандемії внесли корективи в національні кластерні політики та програми в більшості країн світу, що мають організаційно-економічну модель розвитку кластерного типу. Вочевидь, що сучасна кластерна політика – це не лише про ефективні ланцюги доданої вартості та формування інноваційних драйверів розвитку – кластерів. а про значно кращу колективну та організаційну спроможність в реакції на нові виклики та глобальні зміни організації економічних відносин в світі.

Так, проблема реалізації програм кластерного розвитку економіки є досить широкою, але ґрунтовний та багатоаспектний науковий фундамент у вирішенні даної проблеми динамічно розвивається. Корифеями та ідеологами розвитку проблем кластерної політики, механізмів та інструментів її реалізації є: Алексеев І. В., Бублик М. І., Беннер М., Войнаренко М. П., Енрайт М., Канищенко Н. Г., Ковальова Ю. М., Кузьмін О. Є., Мигранян А., Маслак А. А., Портер та інші. Втім, окремі питання проблематики кластерів в Україні залишаються недостатньо дослідженими.

Зокрема, в науково-практичних джерелах реалізація кластерної політики не розглядається із позиції її розуміння як системного процесу, який складається із взаємодіючих програм регіонального та макроскопічного рівнів.

Все вищенаведене визначає основні цілі дослідження, які зосереджені на обґрунтуванні теоретичних та практичних засад реалізації програм кластерного розвитку в Україні та провідних європейських держав.

Детермінуючим інструментом реалізації кластерних політик на визначених рівнях, в переважній більшості, є програми підтримки кластерних ініціатив та проектів. Україна, Попри високу зацікавленість та активність в розбудові кластерної моделі економіки значно відстає в напрямку імплементації інструментів державної кластерної політики та стратегії її реалізації саме через програми та проекти створення кластерів. Так, в Україні налічується близько 30 кластерів. За видами економічної діяльності в структурі національних кластерів найбільшу питому вагу мають кластери в галузі інформаційних технологій. Однак, єдиної організації – репрезентанта національних кластерів немає, так само як немає і кластерних державних програм.

Відсутність державних програм підтримки кластерів як інструментів реалізації кластерної політики в Україні призводить до певного нівелювання усіх кластерних ініціатив. Окрім того, в більшості європейських країн, програми кластерного стимулювання та реалізації національних кластерних політик і стратегій стали набули значення антикризових.

Згідно звіту European Observatory for Clusters and Industrial Change [4] про підтримку кластерів у 29 європейських країнах, що включає поглиблений аналіз 30 національних та 55 регіональних програм, спеціально розроблені політики і стратегії підтримки кластерів широко поширені як в Європі, так і в усьому світі. В європейських моделях кластерної економіки найважливішими цілями таких кластерних програм є зміцнення співпраці різних

зацікавлених сторін, підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств, діяльність в сфері глобалізації (на рівні країни) або ж модернізація промисловості (на регіональному рівні). Поза межами Європи, окрім вищенаведених цілей, є ще сприяння зростанню фірм (Канада), науково-дослідним розробкам та високотехнологічним галузям промисловості (Канада, Китай), підтримка переходу до центру знань за певною технологією (Ізраїль), створення соціально-економічного ефекту (Сінгапур), досягнення більш збалансованого територіального розвитку (Мексика, Тайвань, Південна Корея та Японія) [2].

Отже, очевидним є те, що програми підтримки та реалізації кластерних політик є пріоритетним інструментом європейської кластеризації. Окремо слід виділити напрями та інструменти державної підтримки, які закладені в кластерні політики, що спрямовані на підтримку участі бізнесу в міжнародну та кроссекторну співпрацю, фінансування дослідницьких проєктів та кластерного менеджменту. Цінним, в цьому аспекті, є досвід європейських країн із сформованими моделями кластерної економіки. Так, кластерні організації часто запрошують брати участь в урядових конкурсах. Коло зацікавлених сторін та річні бюджети різняться (для прикладу, фінансування у Франції складає 144 млн. євро). Серед аспектів, що оцінюються як дуже важливі для підтримки подальшого розвитку кластерів це: розвиток компетенцій, навчання, проведення промоції та С2С конференцій, а також фінансування досліджень та розробок. При цьому, 28 з 30 державних та 16 регіональних програм надають фінансування кластерних організацій.

Основним фінансовим інструментом для реалізації кластерних політик в Європі залишається донорське фінансування з Європейського фонду регіонального розвитку. Для України, вкрай важливо набути членство в ЄС, оскільки це надасть змогу відкрити нові інструменти та майданчики для фінансування національної кластерної

політики. За даними European Observatory for Clusters and Industrial Change регіональні програми розвитку кластерів прийняті в таких країнах як Бельгія, Велика Британія, Польща, Словачія. Регіональні програми кластерного розвитку тісно пов'язані із національними програмами та програмами Європейського Союзу в Данії, Фінляндії, Франції, Німеччині (в залежності від регіону), Італії, Нідерландах, Португалії, Іспанії (тільки з кластерними програмами ЄС). Серед найбільш поширених інструментів кластерної політики регіонального та локального рівня в ЄС можна вказати такі (відповідно до стадії розвитку кластерів) [4]:

1. Для кластерних ініціатив та новостворених кластерів: картування кластерів на рівні регіону; визначення фірм і організацій, які б могли працювати разом; створення координаційних організацій; програми навчання та підвищення кваліфікації суб'єктів кластеру; інструменти залучення та утримання талантів й підвищення зайнятості у регіоні; створення регіональних інституцій-фасилітаторів кластерних ініціатив; заходи із налагодження зв'язків та покращення виробничої кооперації; підтримка інноваційної діяльності кластерів та створення відповідних інноваційних екосистем (бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій).

2. Для зрілих кластерів – це допомога у налагодженні співпраці із освітніми закладами, стажування студентів, організація заходів із обміну досвідом та міжкластерної взаємодії; грантові програми реалізації спільних із освітньо-науковим сектором інноваційних проєктів; створення інвестиційних та венчурних фондів (Велика Британія, Німеччина, Франція, Швейцарія, Нідерланди); пряме фінансування (позики, субсидії), які становлять близько 50% видатків на створення нової продукції (Франція, США, інші країни); пільгові кредити (із низькою або нульовою відсотковою ставкою) (Швеція, Німеччина); заходи із залучення інвесторів та просування діяльності кластерів

тощо.

У 90% програм кластерного розвитку використовувалося грантове фінансування, а також технічна допомога. Фінансуванню підлягали витрати на координацію діяльності кластерів – створення координаційних центрів, реалізація проєктів, а також на проєкти дослідження і розробок (Фінляндія, Франція), створення інноваційних платформ (Франція), розвиток концепції мережевої взаємодії (Німеччина). Частка грантового фінансування від держави становила від 0 до 100% витрат проєкту, але найчастіше – 50%. За актуальними даними кластерних спільнот, системна підтримка кластерів в Україні є великою рідкістю як на національному, так і на регіональному рівнях [2].

Таким чином, дослідження програм реалізації кластерних політик різних рівнів переконливо засвідчило необхідність їх комплексної взаємодії в межах єдиної загальнонаціональної кластерної стратегії розвитку.

Список використаних джерел:

1. Розвиток підприємництва. Міністерство економіки України: [сайт]. URL: <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=d61739b3-95d6-4570-8724-4ed1582d8460&tag=RegulatornaPolitikaTaRozvitokPidpriiemnitstva> (дата звернення: 28.06.2021).
2. Національна програма кластерного розвитку до 2027. INDUSTRY4UKRAINE. [сайт]. URL: <https://www.industry4ukraine.net/events/programa-klasternogo-rozvytku-2027/> (дата звернення: 28.06.2021).
3. Maximilian Benner, Cluster Policy: Principles and a Toolbox, 2012
4. European Commission. Cluster Programmes in Europe and beyond. European Observatory for Clusters and Industrial Change. May 2019. URL: https://www.clustercollaboration.eu/sites/default/files/news_attachment/cluster_programmes_in_europe_and_beyond_0.pdf (дата звернення: 28.06.2021).

СЕКЦІЯ 7.

ТУРИЗМ

Безсмертнюк Т.П.

кандидат географічних наук,
старший викладач кафедри туризму та
готельного господарства,
*Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ДЕРЖАВАМИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: НОРМАТИВНО- ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Важливим вектором української зовнішньої політики є зміцнення економічних зв'язків між Україною та Європейським Співтовариством, зближення чинного і майбутнього законодавства України із законодавством Європейського Союзу. З огляду на те, що «держава проголошує туризм одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури» [1], є необхідність конструктивного наукового переосмислення ролі туристичної галузі в інтеграційних та глобалізаційних процесах [2]. Україна приділяє велику увагу співпраці з європейськими державами з питань визначення та реалізації світової туристичної політики, включення України у перспективні програми фінансової та технічної допомоги, а також інвестиційні проекти Європейського Союзу у сфері туризму.

Головні цілі співробітництва України та європейських держав задекларовано в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членам (надалі – Угода) [3]. Серед них – підтримка зусиль України щодо

завершення переходу до дієвої ринкової економіки, у тому числі шляхом поступової адаптації її законодавства до вимог ЄС. Відповідно до глави 16 розділу V Угоди про асоціацію між Україною та ЄС співробітництво у сфері туризму здійснюється з метою зміцнення розвитку конкурентоспроможної туристичної галузі як генератора економічного зростання і стимулювання економіки, зайнятості та валютних надходжень. Таке співробітництво на двосторонньому, регіональному та європейському рівнях базується на трьох основних принципах: повага самобутності та інтересів місцевих громад, особливо у сільській місцевості; важливість культурної спадщини; чітка взаємодія між туризмом і захистом навколишнього середовища.

Розділ Угоди «Економічне та галузеве співробітництво» містить «положення про умови, модальності та часові рамки наближення законодавства України до законодавства ЄС, зобов'язання України щодо реформування інституційної спроможності відповідних органів державної влади та принципи співробітництва між Україною, ЄС та його державами-членами у низці секторів економіки та напрямів реалізації державної галузевої політики», зокрема в секторі туризму. У статті 401 глави 16 «Туризм» визначено наступні напрями співробітництва: обмін інформацією, найкращими практиками, досвідом, передання «ноу-хау», зокрема інноваційних технологій; установлення стратегічного партнерства між державними, приватними та суспільними інтересами з метою забезпечення сталого розвитку туризму; просування і розвиток туристичних продуктів і ринків, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур; розвиток та імплементація ефективних політик і стратегій, зокрема відповідних правових, адміністративних і фінансових аспектів; навчання спеціалістів з туризму, а також нарощення потенціалу у сфері туризму з метою підвищення стандартів якості надання туристичних послуг; розвиток і сприяння туризму на основі місцевих громад [3].

Одним із документів, спрямованих на гармонізацію

законодавства України в сфері туризму з нормами ЄС, є схвалена Кабінетом Міністрів України Стратегія розвитку туризму та курортів до 2026 р. [4], основними напрямками якої є: безпека туризму; нормативно-правова база сфери туризму та курортів; розвиток туристичної інфраструктури; розвиток людських ресурсів; маркетингова політика розвитку туризму та курортів України. Зокрема, напрям «Нормативно-правова база сфери туризму та курортів» передбачає імплементацію законодавства ЄС у сфері туризму та курортів, що забезпечить удосконалення законодавства у зазначеній сфері з урахуванням досвіду провідних туристичних країн ЄС.

Основні заходи з наближення вітчизняного законодавства до правових засад ЄС мають здійснюватись за такими етапами: розроблення пропозицій щодо внесення змін до законів України «Про туризм» і «Про курорти»; лібералізація та ефективне регулювання провадження підприємницької діяльності у сфері туризму та курортів шляхом скасування ліцензування туроператорської діяльності та впровадження альтернативного механізму ефективного регулювання діяльності туроператорів та інших суб'єктів туристичного ринку; скасування обов'язкової та заохочення добровільної категоризації готелів та аналогічних засобів розміщення; створення сприятливих умов для організації діяльності національних туристичних операторів і підтримка малого бізнесу у сфері туризму та курортів [5].

Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу є однією з основних складових процесу інтеграції України до ЄС, що є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики. Державна політика України щодо адаптації законодавства формується як складова правової реформи в Україні та спрямовується на забезпечення єдиних підходів з обов'язковим врахуванням вимог законодавства Європейського Союзу до нормопроєктування, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, технічного,

фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України.

Основними завданнями у напрямі євроінтеграції у сфері туризму мають бути: розроблення нормативно-правових актів щодо сприяння залученню іноземних інвестицій для розвитку туристичної інфраструктури; створення структурних підрозділів з питань туризму в обласних і місцевих державних адміністраціях; гармонізація кваліфікаційних вимог і стандартів вищої освіти у вищих навчальних закладах, що забезпечують підготовку фахівців для сфери туризму. Заходи щодо формування та стимулювання попиту на національний туристичний продукт і формування позитивного туристичного іміджу України на ринку країн ЄС вимагають покращення фінансування з боку держави [5].

Співробітництво у сфері туризму з європейськими державами та використання їхнього досвіду слугуватиме гарантом успіху та допоможе розвинути свою стратегію формування правового забезпечення відповідно до норм Європейського Союзу, що сприятиме налагодженню контактів та інтеграції України і ЄС.

Список використаних джерел:

1. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. Дата оновлення : 16.10.2020 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-vr#Text> (дата звернення: 26.06.2021).

2. Горіна Г. О. *Гармонізація національного законодавства у сфері туризму із законодавством Європейського Союзу. Економіка та суспільство*. Мукачево, 2018. № 19. С. 49–54. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1310/1/Gorina_2_Harmonizatsiya_natsional%C2%A6%C2%A6noho.pdf (дата звернення: 26.06.2021).

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони :

Угода від 16.09.2014 р. № 1678-VII. Дата оновлення : 30.11.2015 / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 26.06.2021).

4. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-r#Text> (дата звернення: 26.06.2021).

5. Брусільцева Г. М., Зима О. Г. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с.

*Матеріали XI-ої Міжнародної
науково-практичної конференції
(07 липня 2021 р., м. Дублін (Ірландія), дистанційно)*

**СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ: СТАН,
ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ**

Підписано до друку 02 липня 2021 р.
Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2. Наклад 100 прим.

ФОП КАНДИБА Т.П. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
Державного реєстру видавців серія ДК № №5263 від 20.12.2016р.

Надруковано рекламним агентством «GoToPrint»
Адреса, Україна, Київська обл., м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
тел.+38073 996 46 57, +.38050 771 27 31, e-mail: gotoprint@gmail.com